Nr. 158. Tallinnas, reedel, 17. (30.) juulil 1909. 4. aastakäik

Wirulane

Ilmub igal argipäewal

Toimetus on: Tallinnas, Wiru uul. nr. 13.

Toimetuse adress: „Wirulase" toimetusele, Tallinnas.

Wene keeles: Въ ред. газ. „Вирулане". Ревель, Вир. ул.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.

Telefon nr. 35.

Adressi muutmise eest 10 kop.

Tellimishind: [illegible]

Wäljamaale 3 kuuks nädalaks [illegible] 3 rubla, aastas [illegible] 11 rubla.

Üksik number maksab 4 kop.

Üks küsimine.

Lubatagu mulle ühe asja tarwis, mis wiimasel ajal Eesti lehtedes na' möödaminnes kõne all on olnud, mõni rida ruumi.

Mõni aeg tagasi toodi Eesti meeste poolt päris tõsiselt soow kuuldawale, et meie tegelased, kes ilma tõeolude wärwimiseta sulega tegemist oskawad teha, Wene seltskonna ees, Wene lehtede ja ajakirjade kaudu, meie kodumaa olusid ja eestlaste püüdmisi õiges walguses, täieste tõetruult püüaksiwad peegeldada. See arwati, nagu ettepanekute tegijad õieti tähendasiwad, sellepärast tarwilik olewat, et Eesti rahwa wastaised, mitmet seltsi tukrukandjad, Balti taguriste olludega eesotsas, meie olusid, eestlaste elutingimisi ja püüdmisi aastakümnete ja isegi aastasadade jooksul mõjuwalpool ja üksikute riigi mõjumeeste ees kogunt walewärwides ehk ülekohtuselt on kujutanud, mille tagajärjeks wast nii mõnelgi korral meie rahwa õiglaste nõuete tähelpanematajätmine oli. Rahulikult edeneda ja kaswada, kaswada ja kojuda nende omakohaste tingimiste all, mis igal rahwal tema iseloomuomaduste ja kohalikkude iseäralduste järele olema peawad, ilma et selle juures mingisugused „tagamõtted" oleks, see on, lühedalt ütelda, meie rahwa alatine lipukiri olnud, kuna aga need ollused, kes meie rahwakultura tõusmisele „kaünte ja haramastega" wastu tõdiwad, igal „parajal juhtumisel" õige lipukirja ja õiglaste kulturapüüete asemele wereiwunased mässulipud ja eraldamisepüüded — eraldamisepüüded õige walujates toonides — üles on tõstnud, selle sihiga, et aga Eesti rahwale jääks „lanna pesie" asemeks.

Seesama küsimus tuli ka esimesel Eesti ajakirjanikkude ja kirjanikkude kongressil, mis selle aasta maikuu lõpul Tallinnas ära peeti, läbirääkimise alla. Seal leiti kodumaa olude ja meie rahwa püüdmiste õiges wärwis walgustamine Wene seltskonna ees wäga tarwilik olewat — nii tarwilik, et selle asja läbiwiimisega, jõudude organiseerimisega tõeolude selgitamiseks, wõimalikult lähemal ajal algust peaks tehtama. „Meie kohus on," kõneles üks ajakirjanik suure pathosega, „kõike ebatõti, mis kodumaal meist kõneldakse, tähele panna ja wälet õiendada, kuid mitte üksnes seda, waid meie näitame igal ajal enesteft selgust."

Sellest on näha, et Eesti seltskond kodumaa olude ja oma püüdmiste walgustamise Wene seltskonna ees ühel meelel heaks on kiitnud. Wastuwaielusi ei olnud mitte kuskilt poolt. Tõeolude walgustamiseks ei tehtud, niipalju kui mina mäletan, mitte mingisuguseid kitsendawaid piirisid, waid igaühele pidi waba wõimalus jääma tõtt seal wälja ütelda, kuhu tema jõud künnib, kuhu üks ehk teine, kellel soow on on tõeolusid walgustada, juurde peaseb. See wabadus jäeti muidugi sellepärast, et meil, nagu sellest ka ajakirjanikkude kongressil kõneldi, mitte mingit õigust ega wõimalust ei ole ühte ehk teist Wene lehte wõi ajakirja oma healekandjaks teha, ja edasi, et see just hea ei olegi, kui Eesti asjust üks ainus wenekeelne leht, mis wast teatawal parteilisel alusel seisab, juttu teeb. Siin pidi wabaerapooletu alus maksma jääma: kirjutatagu kus tahes, üks ta puhas missuguses lehes, kuid kirjutatagu tõtt.

Just niisamuti arwati Eesti tõeolude walgustamine ja wõltsimiste ehk ebatõeliste kahtlustamiste wastu wõitlemine kõige sündlikum olewat.

Kuid wiimastel nädalatel on see saatona — wabandatagu mu kibedat sõna — isiklus, mille wastu küll rohkeste sõnu on tehtud, mis aga siiski teatud meeste juures täies hinnas näitab olewat, niisuguseid näruseid teisemisi, „läbi lille" pistmisi ja kõlbmata mõnitamisi seltskonna ette kandnud, milledes ühel meel ülesseatud tõenõudmisele ja wabale erapooletule alusele walusalt, osalt ka prowotseeriwalt näkku lüüakse.

Asi on järgmine. Keegi eestlane olewat Wene lehele „Okrainõi Rossiile" Eesti oludest midagi kirjutanud. Kas see tõsi on ehk mitte, seda ei tea mina mitte; ja mida ehk millest see eestlane on kirjutanud, sellest ei lausu teisejad mitte poolt sõnagi. Kuid sellest hoolimata, et asi nii tume on, minu arusaamise järele wiimase wõimaluseni tume: et „Okrainõi Rossiis" ilmunud „midagi" täieste tundmata tuilaw on, — sellest hoolimata püüakse teatud poolt asjast „läbi lille" niisugusel toonil kõneleda, nagu oleks meil wäga musta asjaga tegemist. Mispärast mustaga, sellest ei lausuta jälle mitte sõnagi. Seltskonnas liikuwate juttude järele olen wõinud ainult seda tähele panna, et mees, keda lähendatud Wene lehe kaastööliseks peetawat (mehe nime ei ole ma mitte kuulnud), ei tantsiwat mitte selle erakonna pilli järele, kes ainult eneset õigusie arwab olewat „rahwa asjaga" tegemist teha.

Ni siis ei näita selles asjas, nagu paljudes teisteski asjades, pikkajatel mitte mingisugust muud põhjust olemas olewat, kui ainult — isiklus. Jah, isiklus, sest selle mitte oma mehe mustamisega tahetawat ühele lehele, nimelt „Wirulasele", hoopi anda, sellest hoolimata, et „Wirulane" niisugusest mehest, kes „Okr. Rossii" poolt wälja oleks läkitatud, mitte midagi ei tea."

Nüüd tahaksin ma küsida: Missugusel wiisil mõtlewad Eesti mehed ja tegelased seda soowi, mis mõni aeg tagasi päris tõsiselt kuuldawale toodi, nimelt Eesti olude ja eestlaste püüdmiste peegeldamist õiges wärwis Wene seltskonna ees, täita? Kes wõib Eesti oludest Wene lehtedele kirjutada, missugustele lehtedele wõib kirjutada, ja edasi, kas Eesti rahwameelsetel olluskel ehk, ütleme, üleüldse Eesti rahwal on õigus niisugust juhtumist, kui keegi eestlane „Okrainõi Rossii" taolisele lehele Eesti oludest midagi sulatõtt on kirjutanud, mustaks asjaks pidada? Ehk küsime weel nii: Kas wõidakse „Okrainõi Rossiile" kirjatööde saatmist eestlase poolt üks mustaks asjaks ja kirjatööde saatjat mustaks meheks kuulutada, kui poole sõnagagi selgeks ei tehta, millest nendes kirjatöödes kõneldakse? Kui aga kindlaste teada saadakse, et „Okrainõi Rossiis" meie asjust õiget tõtt on kirjutatud, kudas peame siis asja peale waatama?

Ma jään waljude nimel nendelt wastust ootama, kes „Okrainõi Rossii" „kirjasaatjast" naerdes juttu on teinud. Selle asja selgitamine peab ometi awalikult kõne alla tulema, sest muidu ei teata, kui kaugele wõidakse meie olude walgustamisega Wene seltskonna ees minna, ja teiseks, kudas arwatakse „tõsise soowi" täidesaatmine wõimalik olewat, kui asi kitsikondlisele parteilisele alusele seatakse, kihtjalt promotseerima hakatakse? M. L.

Numbrid rahwaharidusest Wenemaal.

Hiljuti ilmus trükist „Wenemaa aastaraamat 1908 a. kohta", mis siseministe asjade ministeriumi juures asuwa statistikakeskkomitee poolt wälja on antud. „Birshewõja Wedomosti" kirjutab raamatu numbrite põhjal muu seas järgmist. Hulk ruumi raamatus on rahwaharidusele antud. Koolide arw, nende tüüpused, koolipilaste arw, nende jaotamine klassidesse ja seisuste järele, koolõpetajate arw, nende hariduslise järg — kõik see on karwapealsetes numbrites ära tähendatud. Koolide sisemise korralduse kohta ei wõi „Aastaraamatu" numbrite põhjal aga mitte midagi ütelda. Kuid sellegi pärast pakuwad raamatukse mahutatud teated Wenemaa rahwahariduse seisukorrast küllalt tumeda pildi.

Kirjaoskamine on Wenemaal ikka weel närgalt edenenud: iga 1.000 inimese kohta tuleb kirjaoskajaid ainult 211 ehk 21 protsenti. Poolamaal kõrgub kirjaoskajate protsent 30,5 ja Kesk Aasias 5,3 ümber. Kaukasias ja Siberis on kirjaoskajaid ainult 12 prots., s. o. 12 inimest saja elaniku peale. Meesterahwaste seas on kirjaoskajaid kaks ja pool korda rohkem kui õrnema soo seas. Kümne kirjaoskaja naisterahwa kohta tuleb kirjaoskajaid meesterahwaid, üleüldiselt wõttes, Wenemaal 22 ja Siberis koguni 38.

Niisamuti nagu kirjaoskajate protsent Wenemaal wäike on, niisamuti wähe, kaugelt mitte tarwilikul mõõdul, on meil koolisid. Europa-Wenemaal on 52 ru. wersta ja 1 295 elaniku kohta üks kool, kuna Siberis ühe koolt alla läbistikku 2.612 ruutwersta käib. Kas on niisugustel tingimistel ehk asjaoludel wõimalik terwet rahwast kaswatada tema seoses hariduslisi teadmisi laiali laotada?

Iseloomulikud on need „Aastaraamatu" teated, mis kiriku-kihelkonnakoolide kohta käiwad. Selgub, et terwelt pool oja kõigist algkoolidest Europa-Wenemaal on püha sinodi juhtimise all. Ühekklassilise ministeriumikooli ülespidamine läheb läbistikku 817,2 rbl. maksma, kuna püha sinodi all olewa kooli ülespidamiseks 390,6 rbl. ära kulub. Wahe on, nagu näeme, wäga suur.

Teise poolest ei ole koo seisukord sugugi mitte nii lihtne, nagu ta pealiskaudsele waatajale näitab olewat. Kirikukooli odawus muutub, isäi ütelda, kalliks, peaaegu kättesaamata „toredusteks" rahwa kohta. Wõtame „Teaderaamatu rahwahariduse üle 1906. a." kätte, sealt näeme, et kiriku-kihelkonnakoolide lõpetajate arw nii wäike on, et sellest õieti kõnelda ei maksa. Arwendenasta koolis õppisiwad, näit., Rudijewi koolis (? oblasti kubermangus) 43 õpilast, lõpetasiwad (kooli) aga ainult kaks: Aleksejewi kirikukoolis õppisiwad 48, lõpetas aga ainult üks poiss; Bolschoi Hutori kahes kirikukoolis õppisiwad 144, lõpetasiwad ainult 15. Naisugused arwusid ja faktisid wõiks wäga palju tuua, ja kõik nad näitawad, et kiriku-kihelkonnakoolid wähe wiljakad on.

Wiimasel ajal on kirikukoolide wastane woot suurenenud, nendele koolidele on, nii ütelda, kallale tungima hakatud. Isegi praegused semstwod, millede juhtimine suuremalt osalt parempoolsete elementide käes seisab, waatawad kõõrdi nimetatud koolide peale ja astuwad nende toetamisest tagasi: ei anta enam sellel määral abirahasid, nagu see waremalt sündis. Semstwote äraganemine kirikukoolide toetamisest tuleb peaasjalikult sellest, et need koolid ajast ja arust on: nad töötawad wananenud õpeprogrammidega, uued õpetusandmise methodeed on nendele wõerad ja peale selle algab õpetus nendes wäga hilja. Just nende mittetahuloidawate õpetusarenkidega wõib teda seletada, et kirikukoolide lõpetajate arw nii ennemuutelt wäike on: õpilased põgenewad nendest koolidest ära.

Igatahes awaldawad „Aastaraamatu" numbrid rõhuwat mõju. Nii suur on Wenemaal janu hariduse järele ja nii wähe on selleks tehtud, et hariduseiamuu rahuldada!

Wene wäljarändajad

Wenemaal ei ole senini weel mitte wäljarändajateseadust ja wäljarändaja peale waadataje niisama, nagu wäljamaale reisija peale, kes kord kodumaale tagasi tuleb ja siis passimaksuwõlad, mis mitte wäikesed ei ole, ja trahwi tähtaja möödalaskmise eest ära peab maksma. On olemas ajutised määrused wäljarändajate warjukohtade ja korterite asjus, wahelael sõitjate tarwis, kuid üleüldiselt jäävad ka nende kohta harilik passiseadus ja eeskirjad maksma. Kuna nende tarwis, kes Wenemaa piiridesse ja Siberisse ümber asuwad ja rändawad, sõiduhinna alandused (neljas klass), mitmesugused kergendused, maksu mahajätmised ja laenuandmised olemas on, tehtakse wäljarändajatele kõiksugu takistusi ja lõõmata raskusi ametipaikade poolt. Ühilast koorwad neid wäikesed Juudi agendid, kes neile passid ja piletid muretsewad ja asjatundmata isikutest wallapassi ja kreisiülema tunnistuse eest selle üle, et wäljamaale minemiseks takistusi ei ole, 50 rbl. ja rohkem wälja pigistawad, nii et wäljarändaja dokumentide eest üksinda juba rohkem — wäljamaapais poole aasta peale maksab 18 rubla — wälja on andnud, kui pais ise maksab. Pilet Libawist ehk Riiast üle Hamburi ehk Hulli maksab üle 80 rubla, nii et wäljarändajal, kellel Ameerika tee jalge all, 145—150 rubla, kui muud kulud weel juurde wõtta, siis umbes 200 rubla taskus peab olema.

Wenemaalt wäljarändajad on enamaste Wene talupojad keskmistest kubermangudest, kus rahwas tihedalt elab, juudid, Saksa kolonistid Wolga äärest, leedulased ja poolakad; rewolutsioniaastatel oli nende seas ka lätlasi ja eestlasi; ennemalt oli weel molokanisid ja stundistisid, kes nüüd juba tagasi tulewad, et Siberis uut elukohta wõtta.

Et seaduslik wäljarändamine samaste suurte raskustega ühendusis seisab, siis on wäga arusaadaw, et aja jooksul keelatud wiisil, ilma passita, üle piiri käimine suureks kaswas. See korraldu aga, maksuwõtmine piiri peal. Iseäranis Wene-Austria piiril ja Besjarabias, on mitu korda ülewaltkogusi juttuks olnud. Komisjon, mis tähe riiginõukogu Sajentshkowski juhatusel seda asja rewideeris, tõi kuulmata asju päewawalgele. Kõige pahemat sorti agentid, kes wäljarändajatelt raha wälja pressiwad, petetud poltsei- ja kantseleiametnikka, Wilnas ja Kownos, jaadi kätte ja anti kohtu alla.

Kuid sellega ei ole halbusele weel mitte lõpp tehtud. Ainsal hariduslisel seisewatele isikutele passiid ja laewapiletid muretseda, neid kõikiugu suurte takistustega kollitada, neile summaid ette laenata, mis takistuste kõrwaldamiseks waja olewat, isiaaste aga agendi taskudesse weeremad — on wäga meelitaw äri ja jaab omale ikka weel küsitajad leidma, kes petisel wiisil rumalate ja waeste taskuid tühjendama jaawad.

Et siin abi muretseda, peaks walitsus oma wanast waatest taganema ja ajakohase wäljarändaja seaduse wälja andma awalikkude wäljarändajateasutuste ja laewaõitdusetiide sisseseadmisega; wäljarändajate wooli Balti sadamatesse mitte takistama (mille läbi see eneseie salaja üle piiri ja Soomemaa kaudu teed muretseb), waid odawad wäljarändajatepassid ja kergendused wäljarändajate laewade tarwis maksma panema, olgu et need laewad Wene lipu all sõidawad ehk Wene firmade poolt pikema aja peale palgatud on.

Kes wälja minna on otsustanud, ei jäta oma mõtet, walitsusepoolne takistamine jahib aga niisuguseid ilma südameta ekspluateerijate käte wahele. Tuletame 18. aastasaja pikki wesjenlasi meelde, kes kõikide selleaegiste Europa walitsejate kaardiwägesid ehitsiwad; walisudest seadustest hoolimata rändasiwad nad kodumaalt wälja. Wägisie ei jõuta kedagi kinni hoida ja ei tule sellest kinnihoidmisest kasu. Sellepärast

Peterburi saladused.

Roman naljastest ja sõõnutest.

W. Krestowski. Eesti keele Alma Kaare. 126

„Emakene! . . minu kallis, armas emakene! . . Sa oled erutatud, oled haige . . . Ja kõiges selles olen mina, aina mina süüdlane! . . Oh Jumal! . ."

„Mispärast warjasid sa seda minu eest? . . mispärast ei üelnud sa seda mulle otsekohe?" lausus würstinna etteheitwalt.

„Ja, ma tegin halwaste! . . ainult! . . Kuid uskuge, mul ei olnud julgust, et olnud jõudu teile seda ütelda."

„Tegid ainult?" lausus würstinna kurwa ohkamisega: „ei, minu armas . . ainult ei ole sinu midagi, sa täidad ainult antud tõotust."

„Ma ei täida sarnast tõotust!" hüüdis Weresjow ägedalt: „ma olen selle üle palju järele mõelnud ja jõudsin otsusele, et mind peteti! . . Ma ei wõinud aimatagi, kelle wastu minult seda tõotust nõuti! . . ei, ma ei täida seda!"

Würstinna waatas talle pika, uuriwa pilguga otsa.

„Ei, ma ei taha seda," lausus ta wiimaks kurwalt: „mina ei taha, et sa minu pärast terwe eluaeg oma südametunnistuse etteheiteid pead kannatama . . . Ei, minu armas! see juba nõuda, mida sa tõotasid teha! Kuid . . . ära jaada meid ainult mitte korraga hulla! Ainult sellepärast palun ma sind. Meie maksame sulle jaokaupa ära . . . Ma korjasin juba kõik oma paremad asjad kokku . . . Ma müün kõik, kõik ära! Ma maksan ära, ainult ära tee mitte seda häbistawat skandalt, et meie kraamid kõik üles kirjutatakse ja oksjoni teel ära müüdakse. See on minu ainuke palwe! Ka pärastpoole, kui see wõlg ära maksetud saab, jääme meie peaaegu kerjusteks . . . Surnu eesmärk saab ikkagi täidetud . . . Kuid siis wähemalt jääb see häbi ära! . . Ma palun sind, ära häbista meid! . . Tee seda wähemalt oma ema pärast! . . ." palus würstinna ja hakkas nutma, seda wäga tarwilikuks leides olewat.

„Emake, ära piina mind ometigi nõnda! . . See on juba midagi hirmsat!" hüüdis Weresjow üles karates: „Ma ei taha ju teile paha teha! Ma ei taha kedagi õnnetuks teha, siis wähem weel oma ema! — parem kannatan ma siis juba ise! . . Nõudmist ei saa enam mingisugust olema. Siin on kõik wekslid, mis ma oma isa juurest leidsin! Siin nad on!"

Arituse pärast wärisedes tõmbas ta wekslid taskust wälja, tõmbas keskelt pooleks ja wiskas würstinna ees olewa laualeje peale.

Würstinna kiljatas isegi imestuse pärast, et tema kometimängul nõnda head ja hiilgawad tagajärjed on, seda ei olnud ta aimatagi julgenud.

„Mis sa tegid! . . mis sa tegid, mu poeg!" hüüdis ta Weresjowil kätest kinni wõttes: „Mispärast tegid sa seda?! Kas mina sellest rääkisin! . ."

„Mitte sina, emake, waid südametunnistus . . . armastus sinu wastu!" lausus Weresjow raskelt hingotes ja kattis näo kätega kinni.

Würstinna hakkas nutma, kuid seekord juba rõõmu pärast; ka ärkas temas tänutundmus poja wastu. Ta surus poja pea oma rinna wastu ja suudles teda.

„Wanja, minu kallis laps! wõib olla, et sa pärastpoole seda kahjatsema saad," sosistas ta pojale. See on ainult silmapilkline suuremeelne tegu . . . Ma kardan sinu eest!"

„Mispärast sa minu eest kardad?" küsis Weresjow kindlalt: „kas sellepärast wõi, et ma tõotuse andsin? . . Olgu ma pealegi ära neetud . . . kui aga mitte sina ei kannata . . . Emake! armasta mind! Sest peale sinu ei ole mul ju terwes ilmas ainustki sugulast ega sõpra . . . Armasta mind, ja muud peale selle ei taha ma midagi! . . Ära aga sina, emake, mind kunagi maha jäta."

Würstinna pani oma käe tema pea peale.

„Kui sinu meeletu, nõrgameelne isa sind ära needis," algas ta ojawalt tõsiseks ja pühalikuks tehtud healega: „siis õnnistab sind sinu ema! . . Minu õnnistus kaotagu isa needmine ära! . . Ma ütlen ju sulle, et sinu isa terwe oma eluaeg kolebaste eksis! . . Jumal andku talle seda andeks!"

Sarnane rääkimine mõjus Weresjowi peale rahustawalt: ta tundis, nagu weereks tal raske kiwi südame pealt ära.

Ta istus weel mõni aeg ema juures, kes siis kohe, kui aga wälja tulla wõib, tema juurde lubas tulla. Selle järel läks ta rahulikult, kerge tundmusega minema.

„Kas wärst kodus on?" küsis würstinna, peale Weresjowi äraminekut teisesse tubadesse tulles Hiebonasjuihtshenski käest.

„Ei ole, teie hiilgus."

„Aga Wladimir?"

„Ka nemad on kuhugi wälja sõitnud."

„Ütelge siis neile, kui nad tagasi tulewad, et würstidel Schaburskitel peale kroonuwõlgade enam mingisuguseid wõlgasid ei ole," ütles würstinna rõõmus iseteadwalt ja ulatas katkistud wekslid Hiebonasjuihtshenski kätte.

„Lugege järele, kas on kõik?"

Selle järel läks würstinna oma tubadesse tagasi.

Hiebonasjuihtshenski oli katkistud wekslid nähes õige ära kohkunud.

„Issand! kas need tõeste need wekslid on?" hüüdis ta wekslid ükstesse järel läbi waadates. „Needsamad! . . Tõeste needsamad! . . Kõik, saja kahekümne wiie tuhande eest! . . Mis see nüüd siis on? Oho, nüüd wõib jälle endist wiisi edasi elada! . . Waat, kus nüüd Mordenko ja tema kättemaksmine on! He, he, he! . . Küll on aga würstinna ojaw naisterahwas! Päris imeosaw naisterahwas! Kui osawalt ta wekslid poisikese käest kätte sai! . ." naeratas Hiebonasjuihtshenski kawalalt enese ette.

Selle järel läks ta rõõmu pärast käsa derudes würsti komorisse.

XXXIV.

Ei wõeta wastu.

Ehk Weresjow küll õige rahulikus meeleolus koju tuli, näitas talle siiski isa korter iseäranis tume ja wastik olewat. Tal oli tundmus, nagu waataks iga tool, laud ja muud asjad etteheitwalt tema peale, et ta tõotust murdis, kuna papagoi, kes oma lauset: „waeseks oleme jäänud, Mordenko", weelgi ära unustada ei olnud jõudnud, nüüd oma ütlusega temale päriselt hirmu peale ajas. Talle näitas, et see mitte mõni lihtne pähesõpitud lause ei ole, waid et lind need sõnad arusaamisega sellele ütleb, kelle waim praegu siin wiibib ja tema käest tema teo üle aru nõuab. Iga uksekriuksumine, kellalöömine, iga wähem kui krõbin kuulutasiwad talle nagu mõnda õnnetust ette.

Weresjowil muutus selles korteris elamine nüüd wäljakannatamaks. Ta ütles Kristinele, et ta õõseks koju ei tule, ja läks wälja uut korterit otsima. Õõseks mõtles ta kuhugi wõõrastemajasse minna.

Teisel päewal leidis ta ilusa walge korteri, mis talle wäga meeldis, ja õhtuks oliwad tal juba uude korterisse ka uued mööblid sisse ostetud, ja Weresjow läks õhtul uude korterisse elama. Wana mööbli ja papagoi kinkis ta major Spitsale, kellel selle üle wäga hea meel oli.

Uues korteris tundis Weresjow enesel nagu kergema olewat ja ta muutus rahulikuks. Korter oli kena, kõrgete suurte akendega, ja Weresjow tundis enesel seal õige hea olewat, ainult ajuti tundis ta isesugust waikset kurbtust. See oli kurbtus isa pärast, kes ta meelest wäga palju eksinud oli: „mispärast ta ometigi nõnda palju eksis! Oh Jumal, kui hea ja rahulik elada oleks, kui mitte see! . . Kuid nüüd on kõik lõpetatud, tagasi ju midagi enam wõtta ei saa!" mõtles ta ja hakkas ootama, millal ema tema juurde sõidab, missugust mõju uus korter ema peale awaldab ja missugust osa ta kõigest tema uuest elust wõtab. Selle järel teatas ta kohe emale posti kaudu oma uue korteri adressi.

Würstinna sõitis kolm päewa peale selle tema juurde ja rääkis esimeenal kohe, et ta alles praegu wanast korterist, kuhu ta sõitnud, teada saanud, et poeg uude korterisse kolinud.

„Aga kiri, mis ma sulle kirjutasin?" küsis Weresjow imestanult.

„Missugune kiri? Ma ei ole mingisugust kirja saanud!"

Würstinna weletas: ta sai kirja küll kätte, kuid selle kirja saamine oli talle õige wastumeelt, esiteks sellepärast, et poeg teda kirjas otsekohe emaks nimetas, ja teiseks sellepärast, et ta nüüd niisugust nimetust Weresjowi poolt liig pealekäiwaks pidas. Talle näitas, et see kiri selleks nagu algus on, et poeg ka nüüd weel seda nõuab, et ta teda wastamas käib, ja, wõib olla, seda ka terwe eluaeg nõudma saab. Just kui kohustaks poeg nüüd teda selle eest, et ta wekslid paruks kiskus, enese wastu terwe eluaeg õrn, armastaja ema olema.

„Ei, niisugused kohustused on üleliigsed, sellest on küll, et ma seni kui tarwis õrn armastaja ema olin, kuid nüüd on niisugune osa liig igaw!" otsustas würstinna isenesest.

Ta tahtis juba peale selle kirja kõik kirjawahetuse pojaga ära lõpetada ja ütles siis sellepärast, et ta poja kirja kätte ei saanud. Ta mõtles natuke aega ja ütles siis, et tema kirjad mitte igakord tema kätte ei sattu, waid et kirjad tihtigi teenrite oskamatuse läbi mehe ehk poja kätte wõiwad sattuda, kelledel sellest aimugi ei ole, et tema siin käib. Teda tegewat see, et poja saadetud kiri kaduma läinud, wäga rahutuks ja sellepärast soowiwat tema, et poeg talle enam millalgi ei kirjutaks, parem teatawat juba tema pojale, kui seda waja peaks olema.

Weresjow kuulas ema rääkimist ja püüdis selle juures kibedat tundmust, mida ema sõnad temas äratasiwad, wägise maha suruda. Tähendab, et tema oma lihast ema teiste kuuldes mitte emaks nimetada ei tohi ja temaga ainult salaja kokku saada tohib. Talle näitas see wäga imelik olewat, et just ema ise seda kõigi eest warjata püüdis, et temal teine poeg oli.

„Oh Jumal! mispärast on kõik nõnda! Mispärast on sellel pojal kõik õigused ja ta wõib igaühe juuresolekul oma ema üle uhke olla, kuna mina, kes talle ometigi niisama ligidal seisan, kõigest sellest ilma olen ja just kui waras, ainult pimedas, oma emi kätt suudelda wõin! . ."

Läks weel umbes kaks nädalat mööda. Würstinna arwas, et ta nüüd oma armastaja ema osa juba lõpetada wõib. Tõelikult leidis ta oma osa juba siis lõpetatud olewat, kui Weresjow wekslid katki tõmbas, ainult juuremeelne waisakus nõudis weel, et ta oma osa mõni aeg edasi mängiks, sest ilma selleta oleks kõik see asi liig häbemata wälja näidanud. Õigust ütelda, ei olnud würstinnal Weresjowi juures enam midagi teha ja ta käiskäigud jäiwad ikka harwemaks. Õrna, armastaja ema osa hakkas talle juba õige wastumeelseks minema. Need külaskäigud oliwad würstinnale wäga igawad, ja igakord, kui ta tõda istus, oli tal õige waja meel, et ta jällegi selle wastumeelse käigu ette wõtma peab. Poja juures oli tarwis õrn olla ja teda, kui ka õige harwaste, suudelda ja talle emalikka õrnusi jagada, kuid et ta kõike seda täieste masinlikult ja ilma mingisuguse tahtmiseta tegi, siis oli see talle igaw. Et poeg neid õrnuseid ja ema suudlemisi armastas, oli talle õige wastumeelt, sest würstinna arwates kõlbasiwad õrnused ainult liht rahwale, aga mitte kõrge ringkonna inimestele.

Weresjow hakkas ka aimama, et ema enam tema wastu niisugune ei ole, kui ta esiteks oli. Ka pani ta tähele, kudas ema ikka harwemine tema juures hakkas käima ja sellest, et mitte jälle nii pea talla, kõikiuguseid wabandusi otsis. Ennemalt ei olnud ta mingisuguseid wabandusi otsinud, waid tuli alati. Seda mõteldes tõmbas ta süda ennast walusalt kokku; kuid sealsamas hakkas ta ennast kohe jälle rahustama ja süüdistas ennast kõiksugustes mõtteta kahtlustustes.

„Mis mul küll kõik pähe ei tule!" mõtles ta poolkurwalt: „mis ma omale ometigi kõiksuguseid mõtteta lugusid ette kujutan! . . See tuleb kõik sellest, et ma täieste wõimata ja olemata armastust otsin. Saatus andis mulle kõik, kuid mina olen nii ahne, et ikka rohkem ja rohkem tahan! . . See on kõik tühine ja ilma mingisuguse aluseta kahtlemine!"

Ehk ta ennast küll mõni aeg sedawiisi rahustas, kuid würstinna käigud ei läinud sellepärast sugugi sagedamaks ega emaõrnuse awaldused suuremaks.

(Järgneb.)

…nad rännaku, aga ärgu antagu … petiste kätte nööriba ega raskendatagu ühtlasi wäljaminekuga ka nende — mis ju tulla wõib — tagasitulekut.

Sellel mõttel pandakse politsei- ja kaubandusedepartemangu poolt ühiselt wäljatöötatud wäljarändajateseadus, millesse ka kergendused passide asjas üles on wõetud, lähemal mal ajal riigiwolikogu'e ette. „Rig. Ztg."

Ajakirjandus.

„Retsh" kirjutab:

„Aegajalt annab riigikantselei nõndanimetatud lisad praegusele seadustekogule wälja. Need lisad on kas üksikute seadustekogu jagude jaoks wõi on lisaks terwele seadustekogule; wiimasel korral nimetatakse neid seadustekogu lisadeks. … Wiimased seadustekogu lisad anti 1906. a. wälja. Nende sees oliwad kõik see mekuaajajärgu seadused, mis nagu uue ja wana ajajärkude wahel sillaks pidiwad olema. Kuid lisa tegijad, nagu see seletuskirjas, mis mineewal talwel Peterburi õigusteadlisele selsile sisse anti, selgeks tehti, on oma ülesandest nõnda aru saanud, nagu oleks neil kohuseks uusi seadusi wanade seaduste 16-andelises kogus täieste ära sulatada, ja nagu näha, on nad selle auwäärt ülesandega täieste korda saanud."

Riigikantselei on

„hiljaaegu uued seadustekogu lisad wälja andnud, milles „hiljuti sisseseatud konstitutsionilise walitsusewiisi" seaduseandlise töö esimesed wiljad sees on … Kui iga (uue) seaduse lisamärkusi, kus ära näidatud on, mis alusel riigikantselei ühte ehk teist muudatust on teinud, järele uurima hakata, siis selgub, et uus seaduseandmise wiis peaaegu täieste kõrwale jäetud on wõi igatahes talle nii tähtsusetu paik on antud, et seda waewalt ära tunda wõib. Neis lisamärkusies nimetatakse Kõigekõrgemaid käsukirjasid, Kõigekõrgemaid käskusid, ministrite-, sõjawägede- ja admiraliteedinõukogude otsuseid. Uue seadusandlise korra nimetusi, s. o. seaduseelnõude näitamisi, mis riigiduumast ja riiginõukogust läbi olesiwad käinud, tuleb nii harwa ette, et see peaaegu silmagi ei puutu. Kui wiimaks seadustekogu lisa ühegi endisega kõrwu panna, siis näeme, et mitte kunagi endise walitsusewiisi ajal ülewsujatus harwalu seaduseandmise korra üle nii silmapaistwalt walitsenud ei ole kui praegu, ehk siis küll hariliku seaduseandmise wiisile seda tähtsat õiguslikult tähendust ei antud kui praegu, kus meil „hiljaaegu konstitutsionline walitsusewiis sisse seatud on."

Kodumaalt.

K. Kuressaarest. Äikesewihm tegi kord Saaremaal, Kärlas, palju kahju. Terad oliwad just täitepaisued; nad peksiwad rukki ja odra põldudel puruks ja lõiwad mõnes kohas ganepojad surnuks. Rahe terad seisiwad sulamata järgmise hommikuni.

— Kasarma kooliõpetajate seminari lõpetasiwad tänawu aastal: Julius Kruus, Hagerist, Eestimaalt; Eduard Sepik, Kaaremaalt; Johannes Waher, Karjast; Jaan Lunpuu, Mustjalast.

— Juunikuus peeti kohaliku jahtklubi poolt paatide wõidusõitu. Sõidutee pikkus oli 4 merepenikoormat. Wõitusid saiwad: esimese paar „Adler", Pichelbaumi juhatusel; teise — „Schwalbe", Freytagh Loringhoveni juhatusel; komanda — „Victor", Burstami juh.

— Möödaläinud Saaremaa laulupidul olla üle 1300 rubla sisse tulnud.

— 10. juuni uppus siin üks poisike merde ära. Ta tahtnud paadist kaldale ujuda, kuid wäsinud ära.

— Strashniku haawamine. Hiljuti sai 2. jaoskonna rahukohus Aadu Kuusiküla ja Prindu Lunpuu süüdistamine nuhtl.-sead. 38. ja 31. §§ põhjal harutusele. 6. aprillil s. a. noriswad Kuusiküla ja Lunpuu Liiwa kõrtsi juures laadal riidu ning pildusiwad ratsastrashnikut Jwan Pupezi poriga, kui see neid rahustada püüdis, sealjuures wiimasele öeldes: „Mis sa, Wene kurat, siin hulgud?"

Kohtus ei tunnistanud Kuusiküla ja Lunpuu ennast nimetatud asjas süüdlaseks. Kohus mõistis Kuusiküla ja Lunpuu kummagi 16 rubla trahwi maksma wõi maksujõuetuse korral 4 päewaks aresti.

Simunast. Wolikogu wõitlus wiinapoe wastu. „Post." kirjutatakse: Awanduse wallawolikogu saatis aprillikuu algul palwe kubermanguwalitsusele, et Awanduse wallast kroonuwiinapood ära kaotataks. Palwekirjas näidati ja seletati, kui palju riidusid, peksmisi, haawamisi ja tapmisi wiinapoe läbi ette on tulnud ja kudas wiinapood kõiksugu halwaste rahwa elukommete peale mõjub ning sellega ümberkaudsele rahwale suureks nuhtluseks on. Juunikuu algul tuli kubermanguwalitsuse poolt wastus, et palwe tähele panemata on jäetud. Wastuses seletati, et wallawanem ja kordnik wiinapoe läheduses elawad ning riidusid takistada wõiwad, kuna aga kroonu wiinapoe kinnipanemise läbi suurt kahju saaks. Wolikogu ei olnud selle otsusega rahul ja saatis palwe wiinapoe kinnipanemise pärast siseministe asjade ministrile.

Betty. Walgast. 12. skp. pidas kohalik kaubatarwitajateühisus üleüldist koosolekut, millest 60 inimest osa wõtsiwad. Hr. J. Burina (Riiast) kõneles kaubatarwitajateühisuste tähtsusest, tegewusest ja eesmärgist. Selisi tegewuse poolaasta aruande läbiwaatamisel sünnitas kohtukulu (25 rubla) asi tormilist waielust. Healetamisel otsustati, et juhatus mitte õieti ei ole teinud.

S. Wäike-Maarjast. Kiltsist. Oiendujeks. 19. skp. taheti siin T. E. R. K. s. Tapa osakonna heaks pidu toime panna, et aga piduluba weel kätte ei ole jõudnud, sellepärast lükatakse ta edasi, kuni lubasaamiseni.

Lätimaalt.

Riiast. Riiginõukogu liikmewalimine Liiwimaa suurmaaomanikude hulgast on 2 septembri peale määratud.

— Peeter I mälestusesamba ehituse komitee kätte on senini samba heaks 73 794 rbl. kokku tulnud.

Kaugemalt riigist.

Moskwast. Kõrgem kaubanduskool. Professorid Postnikow, Nikitinski ja Nowgorodsew töötawat praegu uuetüüpulise kõrgema kaubanduskooli põhjuskirja ja õpekawa wälja. Koolil saaks kaks osakonda olema, nimelt majandusteaduse ja kaubandusteaduse osak. Kuulajateks wõetakse wastu mõlemast soost isikuid, kes keskkooli on lõpetanud.

Maskwa lehtedele telegraiceritakse:

Kurskist, et seal tähtjas Wene rahwa ühisuse liige, suurmajaomanik ja kollegianõunik Ghsbadski kinni olewat wõetud. Tõsiwenelast süüdistatawat 9-aastase tütarlapse Anna Morosowa wägistamises.

Odessast, et seal tuntud sabama paljasjalgne, kuulsa wõrstitooja würst A. D. Kurakin ära olewat surnud, kes juba mõni aasta tagasi „põhja" langenud. Kadunu mõistnud hästi mitut wõõrast keelt ja äratanud iseäranis nende kirjanikkude tähelepanemist, kes paljasjalgsete elu kirjeldawad. Teda tundnud ka Maksim Gorki, kui ta Odessas oma Tshelkashi kirjutanud.

Katk.

Kirgisi rohtlaanes, Urali oblastis, on ühes aulis (kirgisiide „külas") elanikkude hulgas kahtlasi haigeksjäämisi ette tulnud, mis bakteriologialisel läbikatsumisel katk leiti olewat. Kuni 13. juulini on aulis 10 inimest haigeks jäänud ja 8 ära surnud.

Katkutõbiline aul on muudest inimeste elukohtadest ära lahutatud ja kõik abinõud tarwitusele wõetud, et tõbi laiemale laguneda ei saaks.

Uued wangimajad.

Wangimajade walitsuskond on nõuks wõtnud weel käesolewal ehitusehooajal nelja uut wangimaja ehitama hakata. Uued wangimajad ehitatakse: Bjelostokki 265 — inimese jaoks, Sõõrani — 300 inimese jaoks, Blagoweshtshenski — 350 inimese jaoks ja Schawli linna (Kowno kub.) — 210 inimese jaoks.

Peale selle tahetakse Schlüsselburi wangimajas 400 jaoks ruumi laiendada. Esialgse eelarwe järele lähewad wiis ehituse tulewat wangimaja poolteist miljonit rubla maksma.

Meie aja armuslik.

Et maal jälle rahu walitsemas on, seda on möödaläinud poolaasta jooksul niihästi ametlikkudes aruannetes kui ka walitsusealamikkude poolt seaduseandlistes kogudes mitmel puhul kinnitatud. Kahjuks aga ei paista see sugugi kaelakohtuliste ja administratiwliste rõhumiste käigust, mis endid möödaläinud poolaastal endiste wiisi tunda andsiwad. Iseäranis kurwalt kasmas tähendatud aja jooksul surmaotsuste ja hukkamiste kõrwer joon. Nii on ainuüksi juba ajalehtede teadete järele, mida kaugeltki täielikkudeks lugeda ei wõi, 1. jaanuarist kuni 30. juunini s. a. sõjaringkonna- ja muude kohtute poolt 738 surmaotsust mõistetud. Ära hukati 347 inimest.

Üksikute kuude järele jaguneb surmaotsuste arw järgmiselt:

jaanuar	141
weebruar	132
märts	143
aprill	69
mai	151
juuni	123

Nagu sellest näha, oli surmaotsuste arw aprillikuus kõige wähem, mis osalt sellest tuli, et sõjakohtud ülestõusmisepühade wahe ajal puhkasiwad.

Üksikute linnade järele jaguneb surmaotsuste arw juunikuus järgmiselt: Jekaterinoslaw — 21, Warschawi — 19, Harkow — 14, Kiew — ja Tambow — à 9, Jelisawetgrad ja Tiberuigow — à 8, Tiflis ja Moskwa — à 6, Wladikawkas ja Jekaterinburg — à 5, Peterburg, Kamenets-Podolsk ja Tallinn — à 3, Baku ja Noworossiisk — à 2, Odessa, Pihkwa, Kutais j. t. — à 1.

Iseloomulik on see, et mõned surmaotsused kuritegude eest mõisteti, mis maakohtades, kus walwuseseisukorrad mitte maksmas ei olnud, korda olewad saadetud.

Tähelepanemisewäärt oli ka lipniku Pirogowi protsess, kus kaebealune kolm korda surma mõisteti, kuni prajõjakohus asja hoopis ära lõpetas.

Sõnumeid surmalemõistetute enesetapmistest tuli möödaläinud poolaastal Tambowist, Harkowist j. m. linnadest.

Toome ka mõned teated, mis meie ajakirjanduse seisukorda läinud poolaastal kujutawad.

Administratiwlises korras määrati ajalehe toimetajatele 90 korda trahwi, kokku 47.675 rubla suuruses.

Üksikute linnade järele jagunewad need trahwid järgmiselt: Peterburis 28 trahwi 23.300-rublalises suuruses, milledest 7 trahwi (4.600 r.) pärast maha wõeti, 2 trahwi (4 000 r.) aga kahekordselt wähendati. Siis järgnewad: Moskwa — 3 trahwi (4.500 r.), Kiew — 6 trahwi (1.900 r.), Kishinew — 3 trahwi (1.100 r.), Tsaritsõn — 6 trahwi (1 000 rbl.), Wjatka — 4 trahwi (700 r.), Jebit — 2 tr. (800 r.), Riia — 3 trahwi (1.300 r.), Wõshni-Wolotshek — 2 trahwi (1.000 r.), Jekaterinoslaw — 2 trahwi (600 r.), Jaroslaw — 2 trahwi (600 r.), Tartu, Jelisawetgrad, Nishni-Nowgorod, Herson j. t. — à üks trahw (500 r.)

1910 aasta eelarwe.

„Nagu „Retsh" kuuleb, olewat peaminister P. A. Stolõpin enne oma ärasõitu tungiwat soowi awaldanud, et tulewa aasta tulude ja kulude eelarwe ilma puudujäägita (defitsita) kokku seataks. Kuid katsed seda soowi täita on senini tagajärjetaks jäänud. Kõige rohkem on püütud teedeministeeriumi eelarwes puudujääki wähendada, iseäranis aga raudteede ekspluateerimise wallas, kuid wälja ei ole sellest püüdmisest õige mitte midagi tulnud. Raudteedest saadawat kahju ei saa kuidagi wiisi wähendada. Iseloomulik on see, et raudteede tulukuse tõstmise peale keegi ei mõtle, saaks aga kahjusid wähendada.

Sellepärast on karta, et puudujääk ikka suur saab olema, õige suur. Sõja- ja mereministeerium ei ole oma osawat sõna weel ütelnud, ja waewalt wõib nende poolt puudujäägi wähendamist oodata.

Augusti algul oodatakse Peterburisse riigiwolikogu esimeest ja mõnda parteijuhti. Siis tulewat ka puudujäägi harutuse alla.

Rahaministeeriumis kõneldakse juba praegu, et W. N. Kokowtsew muude abinõude puudusel riigiwolikogus wõimalikult pea sissetulekuwalitsu kraduste tähtis läbi wiia.

Ühes sellega tagawad ka juud, et laenu tegemisest kuidagi wiisi hakkama ei saa. Siiamaale kõneldakse küll weel ainult sisemisest laenust.

Nõued, ja neid ei ole sugugi naljakamad, loodawad parandusi meie riigi rahaasjanduse tsentraliseerimise ja paljastuste…

Seatakse kroonu materjalide ja tagawarade muretsemine õigete aluste peale, siis wõksiwad mõnedki head kepikud, mis nüüd tuulde lähewad, riigikassasse wõistlikumateks osanikeks alale jääda. Ligikaudse arwe järele oleks nende „kopikate" summa aastas umbes 100 milj. rubla.

Ja et niisugused loomused mitte üksnu kaasikud ei ole, paistab juba sellestki, et palju erikorralised prof. sioned, keda kuumus huwitab, seda summa weel suurendadagi julgewad. Nii kõneldakse, et prof. Ojerowi arwe järele 125 miljoni rubla ule säästaks, kui moonamuretsejad eneste eest wägem muretsesiwad.

Kuid selleks, et moonamuretsemist õigete aluste peale seada, nii et warastes kaotsiwad, selleks on ainuüksi intendantide … umbes wõtta, keelde hooleks materjalide ostmist usaldada wõiks.

Kust neid wõtta?

Wäljamaalt.

Politiklik kriisis Greekamaal.

Seisukord Greekamaal olla õige tegane. Atheenas on rahwas suures ärewuses, kirjutatakse „Baji Jzw." Oodatakse sõjariistlist wäesu walitsewa sugukonna wastu. Walitsus ei taha seisukorra kohta kõiwaid telegrammisid läbi. Uus peaminister Rhalli on kuninga käest wägise wälja nõudnud, et temale, Rhallile, kohaseks tehtaks uus ministeeriumi kokku seada. Kuningas ei olla Rhallit peaministriks tahtnud nimetada, aga wiimaks andnud järele. Rhalli partei on oma poolehoidjatele 2000 rbl andnud ja sõjariistus meetingi kokku kutsuda tahtnud, kas seisukorda seletataks. „Sõjawäeorganisatsioon" omalt poolt awaldas ülesküte, milles ta pealinna elanikkudele teatas, et Rhalli partei wägiwallategusid teha ei luba.

Oppositsioni ajakirjandus nõuab moonipärija ja kuninga perekonna sõjawäest lahkumist ja 200-tuhandelise lahinguwalmis sõjawäe asutamist praeguse 60 tuhandelise sõjawäe asemele. Rhalli lubab selle uuenduse teoks teha.

Suurepäraline meeleawaldus Londonis.

11. juulil pandi Londoni Hyde-pargis walitsuse eelarwe toetuseks meeleawaldus toime, misjugust weel ei ole olnud. Rongikäigus, mis Hyde-pargi poole läks oli 300 tuhat inimest, 80 muusikakoori saatel. Paljudel ühisustel, peaasjalikult trade-unionidel oliwad lipud pealkirjadega: „Walitsusewõim on rahwa, aga mitte lordide päralt!" „Pange maa ja kaewandused maksu alla, aga mitte toiduaineid!" jne. Terwes rongis ei olnud mitte ühte punast lippu, sest trade-unionid ei tahtnud meeleawaldusele sotsialistlist iseloomu anda. Hyde-pargis peeti korraga 12 kõnetoolis kõnet. Kõige suuremat tähelepanemist leidis demokratlise preestri Hopkins'i kõne. Resolutsionides nõuti, et walitsus Asquithi ja Lloyd George poolt kokkuseatud esimese tõsise demokratlise eelarwe läbi wiiks, hoolimata lordide wastupanemisest.

Hispanlaste wõitlus mauridega.

Melilla lahingust teatatakse nüüd weel järgmist: Hispanlasi on enam kui 280 langenud ja haawatud, maurisid kolm korda rohkem. Oberst Cabrera wõttis püssimikkudega pealetungimise ette ja läi pärismaalased tagasi, sai aga ise selle juures surma. Kuid waenlane sai warsti toetust ja piiras Cabrera wäesalga ümber. Melillast tuli aga hispanlastele toetust, ja jälle läks korda maurisid tagasi lüüa; aga nad tungisiwad ikka uueste peale. Paljudes kohtades wõideldi käsitsi, ilma laskeriistadeta.

Madridist teatatakse wäljamaa lehtedele: Hispania ohwitserid on pärismaalaste sõjariistade täielikkuse ja moona külluse üle imestatud. Kahtlemata on sõjamoon Europa sadamatest sinna weetud.

Alkoholiwastane kongreis Londonis.

Lühedalt teatasime juba Londoni alkoholiwastasest kongressist ja nimetasime aineid, millede üle seal kõnesid peetakse.

Iseäralist tähelepanemist leiab kongressil küsimus alkoholi mõjust lapse peale. Kolmas koosolek pühendati täieste küsimusele: „Alkoholismus ja selle mõju lapse kõlblise ja ühiselulise seisukorra peale, perekonna ja rahwuse peale." Ungria Dr. Imre Doczi tõi omas kõnes huwitawaid teateid sealsete olude üle. Mõnedes kogukondades antawat lastele prunkosti juurde põletatud wiina ja selle tagajärjeks olla alaline sündimiste arwu wähenemine. Lapsi, kes sugugi alkoholi ei tarwita, olla koolides wähe leida ja sagedaste wõida näha, kudas lapsed joobnuli kooli ilmuwad. Alkoholi tarwitamine teha lapsed laisaks ja üksköikseks, wähendada arusaamisewõimu, teha neid närwiliseks, tähelepanematuks, kurwameelseteks ja sagedaste langenud inimesteks.

Dr. Hercord Lausannest pidas kõne: „Laste kantse alkoholi eest seadusliku teel," milles ta ette pani alkoholitarwitajate wanemate käest lapsed ära wõtta ja karskesse ümbrusesse elama panna, kuna wanemad ülespidamiseraha peawad maksma.

Dr. Saleby tõendas, et Inglismaal iga aasta mitte wähem kui 12.500 naist alkoholi tagajärjel lesteks jääwat.

Professor Laitinen (Helsingist) tõendas, et karsklaste lapsed raskemad kui joodikute omad on.

Dr. Holitsher (Karlsbadist) tähendas selle peale, et arenemises alkoholi tarwitamine alatasa wäheneb.

Wäga huwitawad oliwad kõned alkoholismuse ja rahwaste wastupanemisewõime ja kaitsemisewõime kohta. Dr. King tõendas, et 80 % kõigist korra wastu eksimistest Inglise sõjawäes alkoholi tagajärjel sündida. Teine kõneleja tõendas, et politseiwalwusest lahtiastute seas 56 protsenti neid on, kes alkoholi tagajärjel teenistuses kõlbmatud on.

Prantsuse ohwitser Dr. Legrain tõenditas, et alkohol tema häwitawate tagajärgede pärast ametlikult kõlbliku tunnistatakse ja tema tarwitamine ära keelataks. Oberst Fawtes rääkis pikemalt alkoholi häwitawast mõjust sõjawäes. Karskedest sõjawäeteenistujatest olla mõned oma teenistusajal kaunis waranduse kokku suutnud panna. Kolmanda kongressipäewa lõpul pidas peastmisesõjawäe kindralt Boothi tütar kõne alkoholi mõjust perekonna peale.

Kohus shahi nõuandjate üle.

13. juulil algas kõrgemas kohtus shahi nõuandjate ja paljude tähtsamate tagurlaste üle kohtumõistmine. Enam jagu kaebealustest on wäljamaa saatkondades warjul.

Et Schirasis rahutused on algamud, saatis Inglise konsul Bushirist sinna 45 meest kuulipildujaga, kes wäljamaa saatkondasid ja Inglise alamaid peab kaitsma. Wene ja Inglise konsulid on suweks Bushirist Schirasi sõitnud.

Uue shahi kroonimine sünnib mõne päewa pärast.

Endine shah Muhamed Ali sõita 20 juulil Teheranist wälja, et Krimmi, Schapschali mõisasse elama sõita.

Bleriot õhusõit üle Pas de Calais wäina.

Õhulaewandules peetakse Bleriot õhusõitu Prantsusmaalt Inglismaale wäga tähtsaks sündmuseks.

12. juuli hommiku kell 4,50 min. sõitis Bleriot oma õhumasinaga Calais'st wälja ja jõudis 23 minuti pärast Inglismaale Douvresse. Sõita maa ei olnud küll pikk, kõigesti kolmkümmend wersta, aga peab meeles pidama, et iga õnnetus sujusele õhusõitjale lingimata surma oleks toonud. Küll sõitis Prantsuse minilaew õhumasinaga ühel ajal Calais'st wälja Douvresse, jäi aga tee peal wäga kaugele maha.

Bleriot õhusõidumasin wõib tunnis 80 wersta ära sõita. See on üks kõige täielikumatest õhusõidurisatadest ja tõuseb ilma õhuballonguta üles. Bleriot on 1900. a. peale õhusõidumasina ülesleidmise ja täiendamise kallal alatasa töötanud. Mitmed aparaadid on tal langemise juures puruks läinud, umbes ½ miljoni franki on ta enne ära kulutanud, kui praeguste heade tagajärgede juurde on jõudnud.

La Latham tegi katset Pas de Calais'st õhus üle sõita, langes aga 17 da wersta peal merre, kust järeleruttaw minilaew ta ära peastis.

Hiljuti sai Bleriot Prantsuse akadeemia käest Osirise auhinna (100,000 franki) ja nüüdse sõidu eest on talle ajalehed „Matin" ja „Daily Mail" ning Prantsuse õhusõidukaitsja Deitsch auhinnad määranud.

Ornet Libanos Rootsis.

„Retshile" kirjutatakse Stockholmist:

Nagu juba waremine teatatud, laskis 26. ööjel Rootsi anarhist Wong kindral Bödmani maha, mispeale ta ka ise enese ära surmas.

Mõni päew enne seda wõttis Stockholmi politsei 7 „kahtlast" Wene wäljarändajat wangi, kes juba ammugi Stockholmis elanud, ja ühe naisterahwa, wäljarändaja mõrsja, kes alles mõne päewa eest Stockholmi oli tulnud. Rootsi seaduse wastaselt ei pannud politsei wangiwõetutele mingit süüdistust ette ega leidnud ka nende wastu mingisugust kahtlustust.

Seal tuli aga kindral Bödmani tapmine ja politsei kattis seda kohe wangiwõtmistega ühenduses seada. Kuid ainult üks wangiwõetutest, agent Ed. Aug. Ornet, tunnistas üles, et tema tapmist ette walmistanud ja teised wangiwõetudest osa wõtnud. Teised kuus ei tunnistanud endid sugugi süüdlasteks.

Edaspidisest ülekuulamisest selgus, et 6 wangiwõetud isikut rahulikud töölised-sotsialdemokratid on, kes täieste anarhistliste tegude wastu on. Kõik nad oliwad Stockholmi enesekaitsiatest tuttawad. Seitsmes aga, Eduard August Ornet, oli tema enese tunnistuse järele pauniga poeg Liiwimaalt, sünd. 1885. a. 20. now., õppinud on ta mitu aastat Tall. Aleksandri gümnaasiumis ja 2 aastat Tartu ülikooli õigusteaduse fakulteedis. Pärast üles ta aga, et Orneti nimi wälja on mõeldud, aga ei ta enese kohta teateid ei soowi anda.

Stockholmis on Ornet ennast esimene kord 21. okt. 1906. a. üles andnud, ja nimelt kirjaniku Libanose nime all, Peterburist. Siis kadus ta Stockholmist jälle ära ja tuli 15. aprillil s. a. tagasi ning andis ennast Eduard Orneti nime all kui Peisteri ja Ko. firma agent üles, misjuguse firma käest tal kontrahtide tegemiseks wolikiri oli. Kõnimise peale, kuhu ta Stockholmist põgenenud, wastas ta, et Rootsimaal, prowintsis, ning Wenemaal elanud. Sellest ajast peale, kui ta Stockholmi ilmus, käis ta ühtelugu Wongiga läbi, niisama ka teiste Wene emigrantidega; tsegi päewal pärast Bödmani tapmist läinud ta weel Wongi korterisse. Alles 6. juulil wõeti Ornet wangi. Teised wangiwõetud saadeti kuninga käsul Rootsimaalt wälja, ehk küll mingid kahtlustust nende kohta ei olnud. Ainult Ornet, kes karistealise plaani üles tunnistas, jäi juba Soomemaale sõita.

Nii „Retshi" sõnumesaatja. Igatahes on need teated kõige selle kohta, mis meie lehes waremine Orneti kohta awaldatud, kinnituseks.

Hispania-Marokko sõda.

Mäss Hispanias. Hispanlaste kaotused 10. juuli lahingus. Seisukord Marokkos.

Madridist teatab „Retshi" kirjasaatja: terwes Kataloonias on mäss. Barcelonas korduwad kokkupõrkamised barrikadide peal. St. Pauluse peakirik on põlema süüdatud. St.

„Oi-Kui-Püü",

[illegible]

[illegible]

Esimene riid tuli „kuli" nime pärast. Nooremad seletasiwad: „Sõna „kuli" tuleb wanast juurest „kõl-la-ne" kokkusulamise teel." Wanemad ütlesiwad: „Sõna „kuli" tuleb wanast juurest „kõl-la-tse", ja meie ise mäletame weel, kui „kõl-la-tse" räägiti!" Noored naersiwad selle peale ja ütlesiwad: „Et teie „kõl-la-tse" räägite, see tuleb teie mandshude poolt pakjuksepeksmisest, tuimadest molkadest; aga õige nimi on ikka „kol-la-ne". Seda pidasiwad wanad eneseie teotuseks ja tõusiwad tüli. Uuelaul mandshudele ununes ära.

Ühel hommikul pöörab unine mandshu teist külge ja kuuleb — keegi ei laula! Ta tõstab pea üles ja waatab. Linnas on uued majad, tulised akad, mida enne pole olnud. Ta küsib teenri käest: „Mis to o?" (Eesti keeles: mis see on?) Teener seletab, et need kulide omad olla; neil pole midagi teha olnud ja sellepärast hakanud omale majasid tegema. Mandshu wihastas. Ta ajas enese üles, wirutas teised mandshud jalule — aga asi oli hiljaks jäänud: kulid oliwad jõudnud midagi korda saata. Nüüd käskisiwad mandshud oma ülemat preestrit Taewasjumalat paluda, et see kanget tuult lakeks puhuda. Ja tõusis tuul, mis kulidel silmad liiwa täis ajas.

„Laulame ja laulame weel!" joowisiwad wanad. Kaitsti laulda, kuid mandshud ei jäänud enam magama. Asi läks weel raskemaks. Wana seaduse järele hakkasiwad mandshud nõudma, et kuli ennast suu pihta jälle lüüa laseks, ja kui kuli seda ei lubanud, siis pandi ta wangi.

„Kost noorte suu!" ässitasiwad wanad. „Nende temp, et meie elu nii halb on!"

„Kõl-la-tse on ise süüdlased oma tuimade, paksude mokadega!" wastasiwad noored.

Tõusis tõhe. Ühed kulid nimetasiwad endid „kõl-la-tse", teised „kol-la-ne".

Weel kibedamaks läks kulide riid tuule ja suu peale löömise pärast.

Nooremad oliwad märganud, et Hiinas tuul suuremalt jaolt kahelt poolt puhub — hommikust ja õhtust — ja hakkasiwad kahe reaga kuube kandma, et tarwiduse järele kuube kinni nööpida. „Kõl-la-tse" aga pahandasiwad selle üle ja seletasiwad: „Õhtutuul ei tee midagi paha, see on see tuul, sellepärast on teine riba täieste ülearu. Waadake, mandshud kannawad ka hommikutuule wastu hõlmad kinni! Kes aga kahe poolega kuube kannab, see on kahepalgne, see on iga tuule järele ninapööramine!"

Nooreb wastasiwad: „Hommikutuul on küll külmem, aga karastawam, sellega tuleb ikka harjuda. Õhtutuul on küll soojem, aga ikka ja alati hommikutuule eest ihu hoida, teeb selle hellaks ja õrnaks — ja puhub siis kord hommikutuul, siis hakkame köhima, ja wõib olla, et tiisikuse saame. Meie karastame end hommikutuulega!"

„Soojuse põlgajad, tooreb barbarid!" pilkasiwad „kõl-la-tse" ja kol-la-ne'l oli paha meel, sest ka Hiinamaal teeb ülekohtune pilkamine südame täis.

Kõige rohkem riidu sünnitas suu-pihta-löömise-küsimus. „Kõl-la-tse" seletasiwad: „Mandshu ei tohi kulit lüüa, sest kuli on niisama inimene, nagu mandshu!"

„Aga kui mandshu lööb ikka?" küsisiwad „kol-la-ne."

„Siis tuleb oma arwamist lausa wälja ütelda," wastasiwad kõl-la-tse, ja meie arwame, et kõik haritud kõl-la-tse suu-pihta-löömise wastu on!"

„Ka meie oleme selle wastu," seletasiwad kol-la-ne, „aga mis sa teed unise mandshuga ära! Tal on õigus lüüa ja tema seisus kannab seda praegu wälja, ei ole mund, kui tööd teha, et mandshu uni kaoks, siis jätab ta löömise iseenesest järele, sest ka mandshu on hea südamega hiinlane!"

„Lori!" põrutasiwad kõl-la-tse, „siis olete teie suu-pihta-löömise poolt, sellega oma rahwa hukkajad! Ja oodate, et mandshu löömise järele jätab, see on unistus: ülem lööb ikka alamat!"

„Siis usute teie eneste edenemise sisse küll, aga mandshude edenemise sisse mitte, wastasiwad kol-la-ne, „see on wiga, ja teine wiga on see, et teie seda õigeks peate, et ülem ikka alamat lööb. Mis teie siis kulidele õpetate?"

Kõl-la-tse wastasiwad: „Meie õpetame: Suu pihta löömine on ülekohus. Tahab aga mandshu lüüa, siis tuleb rind wälja ajada ja ütelda: „Sina ei tohi lüüa!" Aga parem on ikka mandshust eemal hoida ja temaga mitte mingisugust tegu teha! Meie wõime oma asju küll ise ajada!"

„Wäga hea, wäga hea!" naersiwad kol-la-ne, „aga mis siis, kui sa ikka mandshuga kokku puutud ja mandshu seda nõuab. Mis siis?"

„Kui ta minb lööb, siis lähen ma tema akna alla, laulan seal:

„Kõl-la-tse ole ja kõl-la-tses jää

„Kuni ma päikest weel kõl-la-tselt näe," — lähen ja teen enesele seal harakiri, s. o. lõikan nooga oma kõhu lõhki, nagu aus Hiina wiis seda nõuab!" wastasiwad kõl-la-tse, „las' mandshu siis koristab!"

Kol-la-ne hakkasiwad suure healega naerma.

„Aga mis siis teie, kol-la-ne õpetate?" küsisiwad kõl-la-tse.

Kol-la-ne seletasiwad: „Niikaua kui suu-pihta-löömine moodis on ja see weel mandshude teadiguš on, siis on kõrwalejocksmine, eemalehoidmine ja põlgamine asja hullemaks tegemine. Meie soowime mandshudele otsekohe wastu minna. Tahab ta lüüa, siis sülita temale pihku ja kui ta lööb, siis tee suur kummardus, et tema käsi üle pea lendab, ja haiwasta ka weel peale.

„Haiwasta ka weel, s. o. täna teda?!" karjusiwad „kõl-la-tse", see on isamaa äraandmine, häbemata orjameelsus, lõmitus kõrgemas kraadis!"

„Kullakesed, „kõl-la-tse"!" lepitasiwad kol-la-ne, „teie õppige aga mandshusid tundma, need on head mehed..

„Head mehed... teie sõbrad..." naersiwad „kõl-la-tse" ja hakkasiwad ära minema.

„Nemad lööwad ainult wana moe pärast.."

Aga „kõl-la-tse" ei kuulnud enam oma kaaswendade seletust. „Kõl-la-tse" läksiwad koju ja otsekohe wanakese Hea-Nõu-Hea juurde ütlesiwad: „Kol-la-ne'le ei tule meie rahakotist mitte üks kibemekene anda. Need on isamaa äraandjad!" ja seletasiwad kõik ära.

„Aga see on üleüldine asutus ja raha ei tunne sõprust," ütles Hea-Nõu-Hea.

„Need õpetawad ju pettust: wana kombe järele peab enne lüüa laskma ja siis kumardama, nemad käsiwad aga enne kummardada, et löök mööda läheb ja siis weel haiwastada, mis sugugi selle kombe sisse ei käi. Kui nad seda julgewad õpetada, kudas wõib ja siis weel julge olla, et nad laenatawa raha tagasi toowad ja weel 8 raha peale kauba?!"

Wanake jäi mõtlema. „Ei ma an-na siis üh!" ütles ta selges Hiina keeles, mis Eesti keeles nii palju tähendab, kui „wilisto, weli, kol-la-ne!"

Ja kui kol-la-ne läks raha laenama, siis ütles Hea-Nõu-Hea sellele: „Teie õpetate meie wastu, kes wõib teid ja teie mehi usaldada, ei ma an-na siis üh!"

Kol-la-ne tegi suured silmad ja ütles: „Oi-kui-püü!" s. o. Eesti keeles: „küll on aga naht!" ja rääkis sellest teistele. Need ei usunud esiti seda, aga kui nad kõik oliwad proowi teinud, et asi „oi-kui-püü" on, siis tegiwad nad koosoleku, kus otsuseks wõeti omale ise uus rahakott muretseda ja „kõl-la-tse'test" täieste lahti lüüa, sest need hakkawad juba ise suu pihta lööma.

Opesõna: Opetuse jätan lugeja enese arwata. Hiina keeles seisab aga sellel kohal: „mõlfilik meces ei sega rahaasju rahwaasjadega ära."

Lõpusõna: Järgmiseks korraks kaisun enesele Jaapani keele õpperaamatu muretseda, et sellest keelest ka midagi Eesti keelde ümber panna.

Antoniuse kirik on tormiga ära wõetud. Sillad on purukš lastud, telefoni- ja telegrafitraadid kaiki lõigatud, uulitsawalgustus ära häwitatud.

Barcelona on wälimisest ilmast täieste lahus, sest et raudtee mitmes kohas ära on rikutud.

Barcelonasse on 7 polku saadetud. Sõjawäeülemus andis kodanikkudele käsu mitte 24 tunni jooksul majadest wälja tulla, sest et uulitsaid mässajatest tahetakse puhastada.

Madridis on waksal sõjamehi täis. Piletid Barcelonasse ei müüda.

Kuningas on oma suwekorterist St. Sebastianost Madridi sõitnud.

Lahingus marokkolastega 10. juulil on hispanlased 800 meest kaotanud.

Wäljamaa lehtedele teatatakse: Hispania sõjawäe seisukord Marokkos on wäga kardetaw. Kabiilidel on wäga hea 25-tuhandeline sõjawägi, kuna Hispania kindralil Marinol 20 tuhat meestki ei ole. Hispanlaste kaotused Melilla juures on wäga suured. Ametlikud teated, mis arwusid wähendada püüawad, rääkiwad 400 haawatust ja 100 surnust. Et mitte hirmu sünnitada, awaldab walitsus kaotuste üle teateid jaokaupa.

Madridi ajalehtede teatel on hispanlased kui lõwid wõidelnud. Nende suured kaotused tulewad sellest, et kabiilid wäga head laskjad on.

Päewaudised.

Dr. Juhan Jõnes †. Nagu „Wsim." teatab, on Dr. Juhan Jõnes, Narwa Eesti seltsi esimees, 14. juulil Baieris, kuhu ta terwist parandama oli sõitnud, ära surnud. Lahkunu oli Narwa Eesti seltskonna hoolsam tegelane. Surnukeha toodawat kodumaale.

Walitsus.

Passinõude pehmendamine. Maadatus on maksma pandud, et wäljamaalased, kes Lääne-Europast Siberisse reisides Europa-Wenemaalt läbi lähewad, enam Wene passi wõtta ei tarwitse. Peale selle on neil, kellel kuni Hiina raudteedeni piletid on, ilma passi wahetamiseta õigus Wenemaa linnades, kauduse poolest oma pileti tähtaja piirides, peatada.

Eestimaa kubermangu walitsuse ametnik August von Bendrich on kuberneri korralduse peale lahti lastud.

Koleraohtlikuks on nüüd ka Eesti kubermang tunnistatud.

Trahwitud. Kolera ajaks wäljaantud reeglite wastu eksimise pärast on kuberneri poolt trahwitud majaperemees Hans Purmann 10 rbl., podrätšik Feodor Artemjew 15 rublaga, pagarid Aleksander Walberg ja Gustaw Ottisaar 10 rbl. ja teemajapidaja Klementi Timofejew 10 rublaga.

Uued postiasutused. Posti- ja telegrafipeawalitsus on posti- ja telegrafiülematele ette pannud wõimalikult ruttu teateid saata nende rahwa ajukohtade üle, kus tarwis oleks postkontorid ehk postiasutusi wallawalitsuste juures sisse seada.

Talurahwa ametipaikade rewideerimine. Juulikuu lõpul, nagu ennem teatatud, tuleb sisemiste asjade ministeriumi isearaline komitee Baltimaale talurahwa ametipaikasid rewideerima. „Latwija" tähendab, et see rewideerimine meie maale mitte ilma tähtsuseta ei saa olema. Leht arwab, et waldadel iseäranis tähtis on rewideerijatele selle talitsuse peale näidata, mis uus passiseadus wallamaksude sissenõudmise juures sünnitab.

Riiginõukogu liikmete walimised Eestimaa suurpõllumeeste seast on 7 sept. peale määratud.

v. **Ametikoha muutus.** Eestimaa kubermangu arhitekt Sõkow läheb lähemal ajal Pihkwasse endise ameti peale.

v. **Terwishoiu sunduslikud määrused** Tapa, Ambla ja muude alewite jaoks pandakse, nagu kuulda, lähemail päewadel maksma.

Tööstus ja kaubandus.

Eesti Laewaasjanduse edendamise koosolek. (Järg)

Koosolek algas uueste kell ½6 p. l.

Läbirääkimise alla wõeti laewasõiduühisuse asutamine, kusjuures **kapten Pitka** asja kohta seletust andis, mis ta juba ajalt koosoleku algul ette oli toonud. Asutataw laewasõiduselts peaks osaühisus olema. Muretseda tuleks kõige pealt suurem purjulaew, mis umbes kakskümmend tuhat rubla maksma läheb, peaasjalikult meremeeste wäljaõpetamise tarwis, ja kolm aurulaewo, kaks korraliste sõitude ülespidamise jaoks rannakohti mööda ja üks iseäraliste wäljasõitude tarwis. Et wähema kapitaliga hakkama saaks, tuleksiwad enne tarwitusel olnud ja selle läbi odawahinnalised laewad osta.

Laewadeomanik hr. Klein Hrinastest näitab, kui suuri raskusi niisugusele laewasõidule praegusel ajal tarwilikkude laewasildade puudus sünnitab. Laew peab sagedaste wersta poolest kaldast eemal peatama jääma. Lahtisel merel on aga kange tuule korral sõitjate pealewõtmine ja kaldalesaatmine otse wõimata asi. Ka armastawad kaupmehed odawamat ja rohkemahulgalist prahti purjulaewadega saata. Reisisetulekvandjaks jääksiwad ikkagi reisijad. Muretsetaw laew ei peaks mitte alla kolmesajatonnilise kandejõuga olema; niisugune laew läheks aga umbes 35,000 rubla maksma. Kõige kasulikumad oleksiwad aga 1600-tonnilised laewad. Sõit tuleks kõige pealt meie saarte wahel ja nende ümbruses sisse seada.

Hr. Tõnisson arwab, et tegewuse sisseseadmiseks umbes 125—150 tuhat rubla ära kulub, sõitudega esialgul aga ainult saarte wahel tuleks algada.

Hr. Klein näitab, et sõiduliini algus- ja lõpupunktideks tingimata mõned suuremad kohad, linnad olema peawad, kust ka kaubawedu saab.

Hr. Trüll Saaremaalt soowitab peatekohtadeks Saaremaal Triigininal, Taaliut, Orisaart ja Muhus Kuiwastut, Hiiumaal Emastet, Suurel maal Saasnat; Kihelkonna Saaremaal peaks kauguse pärast esmalt kõrwale jääma. Algus- ja lõpupunktina arwati niisugusele liinile sündsaks Pärnut ja Haapsalut.

Lõpuks wõeti hr. Tõnissoni kokkuwõttel niisugune ettepanek wastu: Laewasõiduühisusena aktsiaselts 150,000 põhjuskapitaliga asutada, selts tegewust aga juba siis alustada, kui 40,000 rubla koos on. Laewasõiduga esimesel aastal ainult saarte ja Pärnu ja Haapsalu wahel algada, pärast aga, kui selts tugewamaks läheb, sõitusid kõikide selleks sündlikkude kodumaa rannakohtade ja sadamate wahel, Peterburi ja Riiga hulka arwatud, sisse seada.

Aktsiate suurus määrati 50 rubla peale, seega et iga 10 aktsiat ühe heale tarwis õiguse annawad. Põhjuskirja kokkuseadmiseks, üleskutsete wäljasaatmiseks ja muude eeltööde tegemiseks seati komisjon, mille liikmeks needsamad isikud tähendati, kes ennem juba mereasjanduseseltsi ajutawasse toimekonda oliwad walitud.

Peale selle kõneldi weel mereajakirja asutamisest. Arwati sündsaks selle wäljaandmisega lähemal ajal algada ja proowinumber teiste ajalehtede kaasas üle kodumaa ja kaugemale laiali saata. Lõpuks awaldati neile, kes koosoleku kokkukutsumises waewa näinud, iseäranis kapten Pitkale, tänu.

Koosolek lõppes kella 8 ajal õhtul. Peale selle oli weel walitud toimekonnal nõupidamine. Üleskutsed ajalehtedes uute ühisuste asutamise asjas saawad lähemal ajal ilmuma.

l- **Tallinna maalritööliste streik** kestab ikkagi weel edasi ja on nähtawaste wiimaste päewade jooksul wahet pidamata laiemale lagunenud. Esmaspäewal wõtsiwad streigist umbes kümme suuremat töökoda osa; kesknädalal oli aga streik juba üle wiieteistkümne suurema töökoja (umbes 200 töölist) enamal ehk wähemal mõedul ulatanud.

Tööliste poolt on järgmised kirjalikud nõudmised meistritele ette pandud:

I. a) Päewapalga alammäär (minimum) tuleb 150 kop. peale kindlaks määrata;

d) tunniwiisi töötades 15 kop. tund;

c) laupäewal hariliku päewapalk, ka tunniwiisi töötades.

II. a) Opilaste õpeaeg ei tohi üle kolme aasta kesta. Esimesel aastal 50 kop., teisel aastal 75 kop., ja kolmandal aastal 1 rubla päewapalka.

b) Opilaste tööaeg ei tohi pikem olla kui töölistel;

c) Opilased saawad terwe aasta läbi palka.

III. a) Tööpäewa pikkus argipäewal — 10 tundi, laupäewal — 8 tundi.

b) Uletunnitöö eest 50% palgale lisa.

IV. Tükitöö tuleb täielikult ära kaotada.

V. Igale töölisele peab palgaraamat antama, milles tööaja pikkus ja päewa- ehk tunnitöö hind ära olgu tähendatud.

VI Tööpalk tuleb iga nädal korralikult wälja maksta.

Et ülemalnimetatud nõudmiste üle meistritega läbi rääkida ja tingimised ühiselt kindlaks määrata, nõuawad töölised wahekohtu asutamist, millest tööliste ja meistrite poolt walitud asemikud osa wõtawad.

Eila õhtul peeti esimene üleüldine meistrite koosolek Kanuti gildes ära.

Ka töölised tahawad oma poolt asemikud kuberneri juurde saata, et üleüldise koosoleku ärapidamiseks luba saada.

Wenemaa riidewabrikute üle annab keegi wäljamaalt tagasitulnud isik, kelle kiri „Düna-Ztg." ära trükitud, wäga halwa tunnistuse. Wiklase riide wabrikutes olewat head Inglise masinad, nad seatakse aga nõnda käima, et riie wõimalikult harw saab. Et aga sellele tarwilikku tihedust anda, selleks wõetakse järelaitamiseb wärwi ja õli seguga ette. Niisugust riiet, mis oma uue wäljanägemise warsti kaotab, müüdakse wabrikust 169 kuni 180 kop. arssin. Teistes wabrikutes wõetakse kallima puuwilla asemel sagedaste kanepilõnga, isegi niisuguste riiete juures, mis kaugelt üle rubla arssin maksawad, aga, nagu wõista, wäga rutu wanaks lähewad. Odawat sellsi puuwillariided on õredad nagu joei. Publikumi nõõritawat niiwiisi armuta. Kalli hinna eest müüdakse halwa kaupa.

l. **Aktsiaseltsi A. M. Lutheri puutöösusewabrik** on möödalainud 1908. aastal 491,005 rbl. 79 kop. kasu toonud; endise 1907. aastast järelejäänud puhta kasuga kokku — 507,283 rbl. 22 kop.

Sellest summast läheb aktsiate omanikkudele 150,000 rubla (10% osakalu), juhatuse ja teenijate heaks (wiisi kinkideks) 58,118 rbl. 04 kop., riigimaksuks 53,934 rbl. 39 kop. ja tööliste abiandmisekasja heaks 5,000 rubla, kuna ülejäänud raha mitmesuguste otstarbete peale ära jaotati.

Aktsiaseltsi aktiw (päris) 31. detsembril 1908. aastal oli 3,528,570 rbl. 69 kop. Muu seas 1,014,943 rbl. 14 kop. eest liikumata ja 944,046 rbl. 85 kop eest liikuwat warandust ning uus wabrik Staraja-Russas — 325 663 rbl. 34 kop.

K **Põllutöö peawalitsuse nõukogu liikme A. A. Krjukowi** tulek Balti kubermangudesse on nüüd kindel. Tallinna Eesti põllumeesteseltsi esimees on üles kutsutud herra Krjukowile seletuste muretsemises kui ka tundmaõppimises lähkeste kaasa aitama.

K. **Karjakaswatuse edendamist** silmas pidades määras Eesti näituse toimekond eilasel koosolekul karjakaswatuseosakonda suurema summa raha auhindadeks. Ka wabastati näitusele toodawad sarwloomad platsirahast.

Laewa- ja mereteated.

Kokkupõrkamine sadamas. 17. juulil kella 6 ajal sõitis kroonuaurupaat nr. 2 sadamast wälja, et madruseid sõjalaewade peale wiia. Sadama wärawas põrkas ta sadamalaewa „Molodetsjgo" wastamisi, kusjuures aurupaadi katel lõhkes ja tuline aur masinaruumis ja wäljas mitu inimest ära põletas. Kolm inimest saiwad surma ja mitu raskeste wigo. Wäge aega peale kokkupõrkamist wajus aurupaat põhja. Põrkamisest eluste jäänud inimesed peasteti ära.

Sadamast. 16. juulil sisse tulnud: Wene aurul. „Igor", kapt. Laan, Pärnust, tselluloosega; Rotermanni aurul. „Henriette", kapt. Koost, Christinenborgist, tühjalt; Wene reisijataaurul. „Newa", kap. Schmidt, Riiast, segakauba ja reisijatega.

16. juulil wälja sõitnud: Wene aurul. „Fortuna", kapt. Grüner, Narwa, tühjalt; aurul. „Igor", Peterburisse, segakaubaga; Eesti schooner „Katarina", Narwa, tühjalt; Eesti purjul. „Ewa", Narwa, soolaga; Eesti schooner „Anna Sirius" pidi tühjalt Loksale wälja sõitma, kuid on walitsuse poolt sadamas kinni peetud, sekelduste puhul, mis laewameeste ja kapteni wahel ette tuliwad.

Rannasõidupurjulaewu sisse tulnud 4, wälja sõitnud 14. P.Op.

Seltsid ja ühisused.

Maalritöölistele tähelepanemiseks. Wiletsate palgaolude tõttu walitses Tallinna maalritööliste keskel juba pikemat aega tume kääarimine, kuni üleüldine meeleärewus streigina lõkkele löi. Nüüd astub homme Peitsliwaja saalis üleüldine Tallinna maalritööliste koosolek kokku, et streigi üle ühiselt läbi rääkida ja seisukohta wõtta. Homne koosolek on sedawõrt tähtis, et meie kõikide maalrite tähelepanemist selle peale juhime. Seal wõib kõiki streigi puhul meistrite ja tööliste wahel tekkinud arusaamatust selgitada, tööliste nõudmistele kindlat, ühist kuju anda, komisjon walida, kes tööliste asemikuna tarwilikul korral meistritega läbirääkimisi wõiks algada. **Ükski maalritööline**, kes wähegi isiteadlist pilku praeguse olukorra peale jõuab heita, ei **tohiks koosolekult puududa**, sest tähtsaid küsimusi, mis laialdaste hulkade kasuhesse puutuwad, saab ainult ühiselt korral bada ja ära otsustada.

K **Põhjuskirja täiendamine.** Eestimaa mesilastepidajateselts mõtleb lähemas tulewikus oma tegewust laiemale alusele nihutada. Selleks täiendatakse esimesel peakoosolekul seltsi põhjuskirja ja wõetakse sinna ka aiatöö edendamine üles. On ju mesilastepidajad ühtlasi ka aednikud. Peale mesilastepidamine kui ka aiatöö harud, mida edendada tuleb ja selleks sammusid astuda, et Eesti kubermangu peale põllutöö- ja karjakaswatuseinstruktorite kolmas mesilastepidamise- ja aiatöö-instruktor ametisse seataks. Praegune põhjuskiri on normalpõhjuskirja järele kokku seatud ja 1902 aastal kinnitatud.

Kool.

Pihkwa maamõõtjatekooli wastuwõtmise eksamid algawad augustikuu lõpul; palwekirjasid wõetakse kuni 15. augustini wastu. Sissenõutajatest nõutakse linnakooli programmi suurust teadmist.

Pihkwa kooliõpetajateseminari [illegible] on Riia õpekonnakuratorile teada antud, et seminaris 15 kohta Baltimaa elanikkude jaoks wabaks on jäetud, selle tingimisega, et seminari lõpetajad teataw aeg Baltimaa koolides töötama peawad.

Segasõnumed.

-s- **Liisuwõtjate arw Eesti kub. 1909. a.** Eesti kubermangus wõetawad tänawu sügisel nooredmehed järgmisel arwul liisku ehk ilmuwad sõjawäekohuse täitmisele.

Tallinna kreis:

I kanton — 759 meest, nendest on: 247 esimese, 108 teise, 33 kolmanda kergitusega ja 150 ilma kergituseta ning 31 minewaaastast rohelisepassimeest.

II kanton — 537 meest nendest on: 180 esimese, 75 teise, 36 kolmanda kergitusega ja 223 ilma kergituseta ning 23 minewaaastast rohelisepassimeest.

Kokku: 1306 isikut.

Rakwere kreis:

I kanton — 659 meest, nendest on: 180 esimese, 99 teise, 41 kolmanda kergitusega ja 314 ilma kergituseta, ning 25 minewaaastast rohelisepassimeest.

II kanton — 649 meest, nendest on: 157 esimese, 125 teise, 36 kolmanda kergitusega ja 290 ilma kergituseta ning 41 minewaaastast rohelisepassimeest.

Kokku: 1308 isikut.

Paide kreis:

I kanton — 295 meest, nendest on: 94 esimese, 42 teise, 17 kolmanda kergitusega ja 153 ilma kergituseta ning 10 minewaaastast rohelisepassimeest.

II kanton — 344 meest, nendest on: 104 esimese, 97 teise, 24 kolmanda kergitusega ja 166 ilma kergituseta ning 13 minewaaastast rohelisepassimeest.

Kokku: 639 isikut.

Haapsalu kreis:

I kanton — 460 meest, nendest on: 122 esimese, 64 teise, 33 kolmanda kergitusega ja 228 ilma kergituseta ning 6 minewaaastast rohelisepassimeest.

II kanton — 436 meest, nendest on: 150 esimese, 52 teise, 27 kolmanda kergitusega ja 201 ilma kergituseta ning 6 minewaaastast rohelisepassimeest.

Kokku: 896 meest.

Rohelisepassimeeste kohta wõiks tähendada, et siin ainult need on nimetatud, kes liisuwõtmiseajal minewal sügisel selleks arwati, need, keda haigemajadest selleks loeti; 1907. ning 06. aastate rohelisepassimehed pole mitte nende hulgas.

Üleüldse tulewad Eestimaa kubermangus 1909. aasta sügisel ette 1234 esimese, 602 teise, 247 kolmanda kergitusega ja 1924 ilma kergituseta ning teatud 162 rohelisepassimeest.

Kokku: 4149 meest.

Tallinna Wabatahtlian Tuletõrjujateseltsi matusekassa on kinnitatud.

Kolera. Et Tallinnas enam kolerahaiguse juhtumist ette ei ole tulnud, on terwishoiukomisjon päewaaruannete awaldamise lõpetanud.

Uue ajakirja „Näitelawa" esimene number on ilmunud. Wastutawad toimetajad on S. A. Parmi ja Johann Parmi. Tellimise hind aastas 5 rubla.

Raamatukaupluse awamise luba Jõhwi alewikus on Rakwere kreisi Järwe walla liikmele Rudolf Usikulele antud.

Uurd ühisusd. Kinnitatud on Turbaneeme ja Winistu külade kaubatarwitajateühisused Kõnnu wallas, Harjumaal.

Liiwimaa 75-aastane sinodi kestwuse pidu peetakse tänawu aastal, 2.—3. septembril, Tartus ära.

Kindralsuperintendent **G. Pingoud** annab kõigile Peterburi konsistooriumiringkonna alla käiwatele kirikuõpetajatele Liiwimaa kindralsuperintendendi üleskutse teada, mille järele õpetajaid sinodi juubeleumist osa wõtma kutsutakse.

Köster — pordumajaomanik. See kõlab iseäralikult, aga on „Dsim. Wehst." teatel tõsi. Läti Johannese koguduse köster J. St. Riias on hiljuti linna suurema awaliku lõbumaja ära osinud.

Kindlusesse. Peterburi kohtupalati osakond Riias mõistis Peeter Seukandi 1½ aastaks kindlusesse wangi selle eest, et ta Wõrumaal meetingitel kõnesid oli pidanud.

Selts toiduainete wõltsimise wastu. Peterburis on selts asutatud, mille eesmärk on toiduainete wõltsimise wastu wõidelda. Seltsil on õigus otsekohe kõrgemate riigiametikohtadega ühendusesse astuda. Ta tahab oma poolt ainete järelkatsumiseks laboratoriumisid asutada ja nende asutamist ka omawalitsuseametikohtadelt nõuda.

Tähelepanemiseks wäljarändajatele. Laewasõiduseltsid, kelle laewad Europa ja Põhja-Amerika wahel käiwad, on kuulutuse wälja jaatnud, et Ühisriikide ja Kanada walitsuste korralduse peale ühtegi wäljarändajat enam maale ei lasta, kellel 25 dollarit raha ette näidata ei ole. Et aga aurulaewaseltsid isikuid, keda maale ei lasta, maksuta tagasi peawad tooma, siis annawad nad teada, et nad enam ühtegi wäljarändajat laewa peale ei wõta, kellel tarwilik summa raha ligi ei ole.

Telegrafi asutamisest Ruhnu saarele. Nagu weel meeles jäeti ettepanek Ruhnu saart traadi kaudu kindla maaga ühendada tagajärjeta. Nüüd annab Saksamaa laewanduseseltsi presidendi salanõunik Schultze-Oldenburg „Allg. Schiffahrts-Zeitungis" teada, et Hamburi laewadeomanikud kinnituseseltsiide ettepanekul omalt poolt paluwad telegrafi sisseseadmise nõu Ruhnu saarele toetada.

Õigeusu waimulikud wäljamaal wäsiwad senini igapäewaiseš elus hariliku kodanlisi riideid kanda. Nüüd on Kroonlinna piiskop Wladimir, kelle all wäljamaa Wene õigeusu kirikud seisawad, käsu andnud, et ka wäljamaal asuwad õigeusu waimulikud alaraia preestririides peawad käima.

Kolera tekkimise põhjus. Et kolera Riias tänawu jälle lahti peaies, selle põhjuseks peetakse taudistatud Düüna jõe wett. Kust saawad aga koleraidud Düüna jõke? Selle kohta toob keegi riialane wõimaluse ette, mis ka Tallinnas hoiatuseks wõib olla. Tähendatud riialane arwab, nagu „Rig. Ztg." näha, et koleraidud Düünasse Newa jõe weest on tulnud, mis Peterburist tulewad aurulaewad ballastinna kaasas weawad. Et samased laewad ka Tallinnas sees käiwad, siis on ettewaatus sel juhtumisel, kui nad siin oma ballastiwett wälja lasewad soowitaw.

Mõisate oksjoneerimine ja põllupank. Mõisnikkude põllupank on tänawu „Retšhi" teatel 3915 mõisat 2.956 049 dets. suuruses enampakkumise teel äramüümiseks wälja kuulutanud. Nende mõisate peale antud laenu summa ulatab üle 130 miljoni rubla. Kahe wiimase aasta jooksul on pank terwelt 203 milj. rubla mõisatele laenu andnud. Nende hulgas, kelle mõisad haamri alla määratud, leiame kõige tähtsamate Wene-kõrge aadeli perekondade omasid.

Seal on würstid Barjatinski, Golitsõn, Lobanow-Rostowski, Gagarin, Gortšhakow, Wolkonski, Urussow, Imeretinski, Wittgenstein, Swjatopolk-Mirski, Kurakin, krahwid: Bobrinski, Ignatjew, Olsufjew, Kleinmichel, Murawjew, Keller, Ribaupierre ja teised.

Et siin mõjurikaste perekondadega tegemist, laenu aga õige kõrgel mõedul antud, mõnikord 130—180 rubla dessatini kohta, siis tuleb, tähendab „Retšh", oletada, et see mitte maaparandamiselaen, waid warjatud mõisatemüümine on, mis esialgul müümakuulutusest hoolimata weel omanikkude kätte jäämad, kuni wõlad õige suurte numbriteni (8000,13,000 ja 70,000 rbl.) on tõusnud.

Õnnetused ja kuritööd.

v. **Surm ettewaatuse puuduse pärast.** 10. juulil oliwad Riiu külas Wirumaal mitmed mehed koos. Wäljateeninud soldat Aleks. Kuk wõttis Aleks. Krüger püssi ja hakkas seda laadima, püss läks aga kogemata lahti ja otse 20-aastase Aleksander Eerse pihta, kes surnult maha langes.

h. **Äkine surm.** Üleeila suri äkitselt oma korteris Lutre-Waestekooli uul. majas nr. 17, woorimees Jaan Lillenberg.

h. **Wargused.** 15. juulil warastati sissemurdmise teel Sekersi uul. maja nr. 30. kuurist mitmesuguseid riideid ja muid asju ära. Wargana on Aleksander Sambra kätte saadud. — Lutre uul. majas nr. 5. elutsew Joh. Luts andis politseile üles, et temal korterist 15. juuli õhtul, kui ta ise magamud 50 rubla raha kapist ära warastatud. Wargust arwatakse kellegi isiku peale, kes sel õhtul Lutsu korteris ümber nuuskinud.

Ilma- (meteoroloogia-) teated

Tallinna meteoroloogiajaamast sadamas.

17. juulil 1909. a.

	Eila Kell 1 p.	Eila K. 9 õht.	Täna Kell 7 h.
Barometer m/m	749.9	746.1	740 6
Termomeeter C.	20 2	14.2	15.8
Tuule siht ja kiirus.	S 4m. 1 sek.	SW4 m. 1 sek.	S 6m 1 sek.
Niiskuse %	53	87	85
Sademed m/m.	—	—	19.5

Telegrammid.

16. juulil.

Melilla meresannad.

Madridist. Ametlikkude teadete järele, mis Melillast saadud, on marokkolased 15 juulil Põhja-Afrika raudteelt rööpad ära wõtnud. Kuid kaks hispanlaste wäesalka peksiwad marokkolased laiali ja tegiwad rongide liikumise wõimalikuks. Marokkolaste kaotused on suured. Hispanlased kaotasiwad 200 meest surnutena ja haawatutena. Surnute seas on peale kindral Pintouse kaks bataljonikomandöri. Wiimane lahing on nähtawaste hispanlaste kasuks lõppenud, sest wiimased on Melilla juures uusi seisukohtasid juurde wõtnud. Wiimaste teadete järele, mis keskpäewa ajal tuliwad, on Barcelonas barrikadide peale tuld hakatud andma. Kuulutustes, mis Barcelonas uulitsatele wälja on pandud, pandakse rahulikule rahwale ette majadesse jääda.

15. juulil pidas kuningas ministerpresidendiga ja sõjaministriga nõu. Alcoys ja Rias on korratused lahti peasenud. Sisemiste asjade minister kirjutas kõigile kuberneridele ette halastamatalt korratusi maha suruda.

Serberisse teatati 15. juulil Barcelonast, et seal korratused edasi kestawad. Kokkupõrkamise juures surmanud politsei 11 inimest ära ja haawanud 50 inimest. Sõjawäed ei täida käsku, s. o. tõrguwad rahwa peale laskmisele wastu. Neudesamade teadete järele on terwes Katalonias mäss lahti peasenud.

Madridist teatatakse: Kaks ristlejat ja kolm miinilaewa, mis Ferrolas seisiwad, saiwad käsu Barcelonasse minna.

Maawärisemine.

Sahalinist. Onori kogukonnas tunti kella 2 ajal öösel nõrka maapinna kõikumist, millele maaalune müdin järgnes.

Odessa üliõpilased priiks mõistetud.

Odessast. Sõjawäeringkonnakohus mõistis kõik kohalikku ülikooli üliõpilased, keda üliõpilaste keskühisuse asutamises ja maksewa riigikorra kukutamise plaanitsemises süüdistati, kohtulikult priiks.

17. juulil.

Lõikuselootused.

Peterburist. Statistikakomitee awaldab aruande tõuwiljade seisukorra üle 1. juulil s. a. Aruandeid wõrreldes on näha, et rukis sel aastal parem on kui minewal aastal 1. juulil. Simbirski, Orenburi Samara, Bessarabia, Tšhernigowi, Lomsha ja Musta mere kubermangudes ja Doni oblastis, kus minewal aastal rukis halb oli, on ta nüüd rahuloldaw. Ufa, Jekaterinoslawi, Woronešhi, Saratowi ja Stawropoli kubermangudes on käesolewal

300 aastat

Wenemaa ajaloost, 1606. a. kuni 1906. a., ilmus trükist. Raamat on ülihuwitaw. Aga keegi seda lugemata jätku. Wene seeles mitmes trükis ilmunud ja Peterburi konsuwaami poolt aresti all wabastatud. Hind 40 kop.

Jalgpallimängu õpetus.

algajatele ja edasiõppijatele, täielik abi, paljude piltidega. hind 40 kop

Hüpnotismus.

Täielik kunstunesse [illegible] deda, hind 75 kop.

Saada igast raamatukauplusest. [illegible] „Teadus", Tallinnas

aastal taliwiljad head, kohati wäga head, [illegible] aga minewal aastal seal [illegible] rahuloldaw oli.

Suwewiljade seisukorra halwenemist [illegible] aastaga wõrreldes, märgatakse ainult Peterburi, Eesti ja Liiwi kubermangudes, kus m. a. need wiljad rahuloldawad [illegible] sel aastal aga halwad. Peale selle on [illegible] wiljade seisukord halb, niisamuti [illegible] wal aastal, ainult Arhangelsk, Olonets [illegible] ki, Kaluga ja Astrahani kubermangudes.

Taliwiljade seisukorras 1. juulil [illegible] juul. m. a. wõrreldes, ei nähta halwenemist mitte üheski kubermangus, küll aga on wastand märgata. Suuremas osas kubermangudes on taliwiljad kaugelt paremad kui minewal aastal.

Suwewiljad on sel aastal ainult Grodno ja Kališchi kubermangudes [illegible] kui m. a 1. juulil, kui seegi on [illegible] wad.

Üleüldine kokkuwõte on järgmine: Taliwiljad on päris halwad ainult [illegible] kubermangus, kõhnad — 7 kubermangus, [illegible] wad kui kõhnad — 3 kub., alla rahuloldaw — 5 kub., rahuloldawad — 18 kub., [illegible] wad kui rahuloldawad 24 kub., head — [illegible] kub. Suwewiljad on kõhnad [illegible] gus, paremad kui kõhnad — [illegible] kub., alla rahuloldawa — 5 kub., rahuloldawad — 24 paremad kui rahuloldawad — 17 kub., head — 13 kub., ja paremad kui head — Jekaterinoslawi kub. ja Doni kasakate maal.

Jekaterinoslawist. Irbiti metsaladus [illegible] lestwad suured marnad palkisid ja [illegible] Kahju on 100,000 rbl.

Kolera

Peterburis on ööpäewa jooksul 41 inimest haigeks jäänud ja 17 ära surnud. Haigeid on weel 662.

Riias jäiwad haigeks 3, suri ära 1.

Rõbinskis jäiwad haigeks [illegible] suriwad 4.

Arhangelskis jäiwad haigeks [illegible] suriwad 7; Arh. teeritdes jäiwad haig [illegible] suriwad 4.

Melilla lahingust

teatatakse weel: Lahingut peetakse linna külje all. Peale kindral Pintouse saiwad surma üks polkownik, kaks alampolkownikku, üks major, wiis kaptenit, palju nooremaid ohwitsiri ja umbes 100 soldatit. Haawatuid on umbes 2.000, nende seas rohkeste ohwitsiri.

Madridist teatatakse, et rahwaslõd, millega ka sõjawäed ühendasiwad, pani sunniga waaeres tormilised meeleawalduseid toime: „Hüüti „Maha! kodusõ sõda!"

Elupildikesed.

Kudas lapsi kaswatatakse. . . ehk jutt kahest walitseja isandast. . .

Isand X. ja Z. wõrsusiwad Eesti talutarest wälja. Mõlemad käisiwad Eesti nurmedel karjas ja kandsiwad karjasekannikat kael kotiga kaelas. Mõlemaid tegi esimese järgu külarätsep Eesti talkuied püksid [illegible] mõlemad kiskusiwad ka sagedaste [illegible] sega karwupidi. Mõlemad käisiwad esiti külakoolis, siis üks neist kreiskoolis, teine aga ainult Saksa elementarkoolis. Mõlemad läksiwad mõisakirjutajateks, pärast jammu-jammult edasi kuni mõisawalitsejateni.

Tuli naisewõtmine, tuliwad ka perekonnad.

Sziwad lapsed juba arumaajateks, hakkasiwad koolis käima ja koduõpetust [illegible], siis kaswas neis ühe asja pärast [illegible] mis nende meeled mõrudaks tegi. Wanaisa-ja-wanaema piltide seas, kus wanemate piltide seas ka „groskmama" ja „groispapa" piltid leiduwad, ehk küll albumi tagaotsas, tegiwad [illegible] ka kord hapu näo ja ütlesiwad kaaslastele, kes juhtus külalisteks tulema: „Wardu olekskimme täieste saksad, aga need kaks nägu siin, ühel põll ees ja pastlad jalas ja teisel [illegible] ja niisamuti pastlad jalas, tuletawad meile meelde, et meie „papa" ja „mamma" talupoegade lapsed on." Nii seletawad nad [illegible] weel, kui keegi nende albumit waatab; [illegible] aga et tunnegi nad neid kahte wana.

Teisel walitsejal oli ainult üks laps, aga selle eest jälle kaks hoidjat. Üks hoidja õsis lapse akna peale ja õpetas last järgmist rääkima: „Laps, waata, kus rääkijad töölemad liguwad!" Laps kaswas suuremaks nüüdsest Bebi'st [illegible] täiskaswanud Bertha, aga nüüd [illegible] ise aknast üle näidates: „Näe, kui rääkijad tööinemad tulewad!"

Teine Bebi hoidjatest õpetas selle järgmist:

„Willst du eine echte Deutsche sein, so besuche nur den deutschen Gottesdienst!" (Tahad päris sakslane olla, siis käi ainult Saksa jumalateenistusel.)

Aga tuli kodumaale suur marubnoog, pühtis mõlemad walitsejad kohtadest walja minema; jäiwad lapsed wanasiekslasteks, siis ostiti need põlatud põlle ja pastlakandjad üles, nimetati neid „armas wanaisa" ja „armas wanaema", eli aga Warao hirm möödas, läks kõik jälle wana wiisi. J. K.

Kirjawastus.

L. R. Tallinnas. Enne Teie kirja awaldamist soowiksime Teie käest asja lisiõnalikult lähemalt kuulda.
— **A. Antslas.** Olge head, saatke oma tingimised.
J. T. Luuletus „Sõu" on awaldamiseks nõrk.
A. R. Tapal. Niisugusel sõnumel, et mõni Tapa neiu ohtraste tantsib ja itasaid tingaid kannab, kümnerealisesse lausesse aga kahekia kirjawiga teeb, nagu ses „Amori posti suures wälja paistnud, ei ole „üleüldist tähtsust." Jääb awaldamata.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja J. Aarm.

Wäljanäituseplatsil, waksali juures.

Pühapäevasel, 19. juulil p. a.

Suur suwepidu

Tallinna Eesti Easteksawatam. seltsi warjupaiga heaks

Programmi juhatajaks Direktor prof. Ostwaldi ja ametnikkude vahetusel, ütles, tervituspõnnu (kontsertnoogu) teatri jne.

Mitmesuguste tulekeste: Kurnikut, tiiter, ratsutuse, potsedisti, teeda.

Kõrvuse ennemuinasajast lm. R. Ossamaa juhatusel.

Etteloeduse: 1. Wuschu — mängib kaks. Ülesõitmise pulga ordeeriv. 2. „Kõrvuse" „Kõrvuse" ajaloolised tõrjutuse tõrjutuse (umbes 100 aastat) ja kõrvuse ilmumise ilusõõnastuse tähtsus (umbes 50 aastat). 3. Sõna ülesõitmise ilusõõnastuse ajaloo. 4. Ülesõitmise ilusõõnastuse (ülesõitmise tõrjutuse) tähtsus. 5. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 6. Ja 7. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 8. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 9. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 10. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo.

TANTS.

Hakatus kell 1 p. l., lõpp kell 3 õösel.

„Estonias".

Tõsiusõõnel, 19. juulil 1909. a.

Suur suwepidu.

Ülesõitmise ordeer:

1. „Ilmaõõnastus" — **Kõrvuse** ülesõitmise tõrjutuse ülesõitmise ajaloo. 2. „Kõrvuse" — **Kõrvuse** ülesõitmise ajaloo. 3. „Kõrvuse" — **Kõrvuse** ülesõitmise ajaloo. 4. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 5. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 6. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 7. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 8. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 9. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo. 10. Kõrvuse ülesõitmise ajaloo.

„Poisemehed".

Ülesõitmise ajaloo **8 Januaril**, kell **8 õhtul**.

Pääsmete hind: 1. p. 1 rbl.

Istekohad: 25, 30, 40, 50 kop.; istekohad 1 rbl. ja 50 kop.

Ülesõitmise ilusõõnastus.

„Cootus"

Laupäevasel, 18. juulil

Prantluse maadlemise

ülesõitmise ülesõitmise ajaloo

Algus kell **Cants.** — 4., 5. ja 6. ülesõitmise ajaloo.

Pääsmete hind: 1. p. 1 rbl.

Istekohad: 25, 30, 40, 50 kop.

Lõpp kell 8 õösel.

Ülesõitmise ilusõõnastus.

„Cootus"

Ülesõitmise, 19. juulil

Suur suwepidu

mitmesuguste ilusõõnastuse programmiga ülesõitmise ajaloo ja ülesõitmise ülesõitmise ajaloo.

Pääsmete laadis.

Ülesõitmise, 19. juulil.

Tallinna maaülesõitmise ülesõitmise

koosolek.

Hakatus kell 11 e. l.

Ülesõitmise ülesõitmise, ülesõitmise, ülesõitmise ülesõitmise ülesõitmise